

משפטים

וטהר לבנו

מענה על הרבה שאלות בפרשה
זיידושלים מקורלים וזיידוקלים עצומים

לעילוי נשמת
רבי שמעון בן רבי אליהו פלס ז"ל

ד"ר זלמן פלס ז"ל מנצח על התזמורת
אלהינו הגדולה מנצח המזרחי שליט"א
לדפוס ספרים ולתרגום
ב"ר יצחק

זכה נא והשתתף בהדפסת מהדורה חדשה של ספרי "וטהר לבנו"
שמרן שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל העיד
הספר "מעורר מאוד"

ליראת שמים, למידות טובות, וללימוד תורה

ומרן שר התורה, בקבלתו הספרים שר כמה פעמים בהתלהבות:
"וטהר לבנו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך ויחד לבנו לאהבה ולידאה את שמך"
נוסח שלא נמצא בסידורי התפילה ובמקורות

וטהר לבנו - 7 כרכים לחיזוק וזיכוי הרבים
לתרומה והנצחות, ולדמי קדימה כ 150 ₪ לסט, אנא פנו :

יוחנן ריינר 0527120333 106855@gmail.com

אני מאמין שכל שבוע שהדפסת הספר מתעכב זה משמים,
ובינתיים בס"ד נוספים חידושים לספרים, אבל תפילתי שכבר שאוכה להדפיסם וחלקם בישראל.

בס"ד יש כבר 2600 עמודי חידושים לל הכרכים,

בס"ד יהיה בכל כרך מעל 400 עמודים - מלבד ההגדה שהיא כ-300
כרך בראשית + מועדים נתרמו

אולי תן מהדורה על שמך בכרכים: שמות, ויקרא, במדבר, דברים. - הגדה של פסח

החוק במוסר כי חידך: קיבלנו אני ותלמידי והלוואי כל עם ישראל
5 שורות או קטע קטן מספר מוסר שמדבר ללבך - במיטה לפני השינה

וְטָהַר לְבָבוֹ - מִשְׁפָּטִים

מִזְבַּח אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִי - וְאִם מִזְבַּח אֲבָנִים תַעֲשֶׂה לִי - וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים

זֶה מזכיר סיפור ששמעתי, שפעם הכובש הגדול אלכסנדר מוקדון שמע שיש פילוסוף חכם ומלומד עצום שמתגורר בחבית, הסתקרן אלכסנדר מוקדון והלך לפגוש את הפילוסוף.

וְאֵכֶן כֹּךְ הָיָה, הַחֶכֶם הַגָּדוֹל הָיָה טָמוּן בַּחֲבִית הַשּׁוֹכֶנֶת, והיה כותב וכותב, **הַתְּקַרְבַּ** אלכסנדר מוקדון לפתח החבית, ואמר: כבוד הפילוסוף הגדול אני אלכסנדר מוקדון הכובש הגדול בא לבקרך ולראותך, ואשרי שזכיתי לראותך, וכפי ששמעתי כן הדבר, הנך מתגורר בחבית וזה כל רכושך.

אֲבָל לא עוד!! **אֲנִי** הכובש הגדול **נוֹתֵן לְךָ רִשּׁוֹת לְבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי כָל מָה שְׁבִלִיבְךָ** ובאפשרותי לתת לך, ואלכסנדר מוקדון היה בטוח שהפילוסוף יבקש בית גדול, או אפילו ארמון, ואבל לא את זה ביקש הפילוסוף, **אֵלֶּה הַפִּילוֹסוֹף** אמר לאלכסנדר מוקדון: **אִם** באמת אתה מרשה לי לבקש מה שבלב שלי, אז הנה בקשתי, שבבקשה שתזוה הצידה כי אתה מסתיר לי את השמש, וקשה לי לכתוב בחושך!!!

וְבֵאֵמֶת ברוב הקניות וברוב האירועים שלנו, אנחנו מוצאים הרבה יותר כסף מהנצרך, וזה רק בגלל האחרים, מה הם יגידו, ואיך יסתכלו עלינו, ואיך הם יתייחסו אלינו, בקיצור חיים בבזבז נוראי רק בשביל הרושם, ולא בשביל צרכינו האמתיים, ולכן נכנסים לחובות, או עובדים שעות על גבי שעות ולא רואים את בני הבית, ואין זמן או כוח לילדים כי חוזרים מותשים לגמרי מהעבודה המאמצת, לכן הבה נחיה רק לפי מה שנצרך לנו באמת, ונראה חיים נקודה.

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים - וִיקַח סֵפֶר הַבְּרִית וִיקְרָא, וַיֹּאמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע

כבר שמעו כל מה שהתחייבו וידעו, כי זה גדלותם שהתחייבו על כל מה שעדיין לא שמעו ולא ידעו האם ביכולתם לקבל ולשמור ולקיים.

וְכָל כֹּךְ לָמָּה?? למה היה חשוב לתורה לחלק את סיפור מתן תורה לשניים, התשובה לכך, כי שווה לחלק מטרות רוחניות לשניים, וכל מסר להעבירו בנפרד, כי ככה מחודד המסר יותר, וייקלט יותר בתודעתנו, וכראוי.

זֶה מזכיר לי סיפור על המגיד הירושלמי רבי שלום שבדרון זצ"ל, שפעם נסע לחיפה לעורר על חילול שבת וחזיוקה בעיר האדומה "חיפה", אבל כשהגיע לחיפה הוא נתקל בפריצות איומה, ולכן בדרשה חוצבת הלהבות שלו צעק הן על חילולי השבת והן על הפריצות האיומה,

וְלִמְרוֹת צעקות ליבו ומחאתו שנאמרו בנאום חוצב ובלהבת אש ובטוב טעם ודעת, בכל זאת חש בנפשו שלא השיג את המטרה, כי הוא לא התמקד על עניין אחד אלא נתפס על שני עניינים, שאז כלום לא עלה בידו.

לְלַמְדָנוּ שגם אנחנו כשנחליט על התחזקות ועלייה רוחנית עלינו להתמקד בעניין אחד ולא להתפזר, כי אם לא נתמקד לא יעלה בידנו מאומה, אלא נתעלה בעניין אחד, ונשמרו ונבססוהו ונקבע אותו בנו כטבע שני, ולאחר מכן נתקדם לעניין נוסף, כך מדרגה אחר מדרגה לאט אבל בטוח, ובהצלחה בעזרת השם.

"אֲשֶׁר תִּשִׂים לִפְנֵיהֶם"

רַק יש לתמוה למה נחשוב שמה לא ירצה לטרוח ולהסביר טעמי הדבר?? **עַכְ"כּ** שהיה נצרך לציווי מיוחד "אשר תשים"???

וְנִרְאָה כי התורה התחילה בעניינים שלא נוגעים כמעט לדורם, **דוֹגְמָא:** עבד עברי שנמכר בגנותו, הרי גניבה כמעט ולא שייך בזמן המדבר, שהרי היה להם הכל מבורא עולם, וזהב וכסף מביזת היס, ואוכל מהמן והשליו, ובגדים לא היו צריכים לדאוג כי לא בלו, וכמעט ולא היה להם צורך או סיבה לגנוב.

בְּסוּף הפרשה הקודמת – יתרו, ציווה בורא עולם לבנות לו מזבח מאדמה ואבנים, ותחילת פרשתנו מדברת בעניין דינים ומשפטים, **וְכַבֵּר** עמד רש"י על הקשר שבין הדברים, **אוֹמֵנִם** חשבתי על נקודה נוספת שאפשר להוסיף בהקשר שבין העניינים הללו.

שֶׁהִנֵּה ה' ביקש כלים מזהב כמו חלק מהארון והמזבח והמנורה והשולחן, **וְהַכְּלִים שֶׁהִיָּה בָהֶם זָהָב הֵיוּ מוֹנִיחִים רַק בַּמְקוֹמוֹת הַצְּנוּעִים וְהַפְּנִימִיִּים** - באוהל מועד וקודש הקודשים, שכוהנים בלבד היו נכנסים לשם ולא שאר עם ישראל, **אֲבָל** במקום הפומבי החיצוני "בחצר" לכלי הגדול ביותר והכי שימושי בבית המקדש "המזבח" שכל עם ישראל רואהו, שם לא ביקש ה' מזבח מכסף וזהב אלא **מִזְבַּח מֵאֲבָנִים וְאֲדָמָה**, למרות שהכל שלו וכל העולם שלו.

כָּל שֶׁכֵּן אנחנו בני אדם חובה עלינו להסתפק במועט, ולא לנסות להרשים את חברינו ושכנינו ומשפחתנו, **וּמִמִּילָא לֹא נִגִיעַ לְמַצֵּב שֶׁל גְּנִיבוֹת וְהַיִּמְכָר לְעַבֵּד, או חלילה לְמַכּוֹר אֶת הַבַּת הַקְּטָנָה לְשִׁפְחָה,** ולכן הוסמכו שני העניינים זה לזה.

הַמְּפֹרָשִׁים שואלים למה יש הפסק בסיפור מתן תורה, בין יתרו למשפטים?? שדיני ומשפטי התורה מפרידים בתוך עניין סיפור מתן תורה??

וְנִרְאָה וכפי שהרחבתי בפרשת יתרו, **שֶׁבְּפִרְשַׁת יִתְרוֹ** בסיפור מתן תורה היה העיקר לתאר איך הגיעו למצב שזכו בעצמם לראות ולשמע ולקבל את התורה ישירות מהבורא, וכפי שכתב רש"י שאמרו "רצוננו לראות את מלכינו", וכמו שהפרשה שם מסתיימת "אתם ראיתם כי מן השמים דיברתי עמכם", **אֲבָל בְּפִרְשַׁת מִשְׁפָּטִים,** העניין העיקרי הוא ה"נעשה ונשמע", איך עם ישראל קיבל בברית לקיים את התורה והחוקים והמשפטים.

וְלָכֵן נכתבו כאן בפרשתנו המשפטים, שבחלקם הגדול נוגע בעניינים שבן אדם לחברו, כי כשהם אמרו **נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע** הם התכוונו לכל המשפטים גם מה שלא ידעו עדיין, שבספר הברית שכרת עמם משה, כתב רש"י **כִּי** שכתב להם מצוות מבראשית ועד מתן תורה וגם מצוות שקיבלו במרה, **וּבוֹדָאֵי לֹא רַק עַל זֶה אָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע** - על הידוע להם, אז מה המעלה בנעשה ונשמע, הרי

לְלַמְדָנוּ שגם אנחנו כשנחליט על התחזקות ועלייה רוחנית עלינו להתמקד בעניין אחד ולא להתפזר, כי אם לא נתמקד לא יעלה בידנו מאומה, אלא נתעלה בעניין אחד, ונשמרו ונבססוהו ונקבע אותו בנו כטבע שני, ולאחר מכן נתקדם לעניין נוסף, כך מדרגה אחר מדרגה לאט אבל בטוח, ובהצלחה בעזרת השם.

כְּתַב רִש"י אמר לו הקב"ה למשה: **לֹא תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ** לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, **לָכֵן** נאמר אשר "תשים לפניהם", **כְּשֶׁלַחן הָעֵרֹךְ** ומוכן לאכול לפני האדם:

אֲגַב הדמיון לאוכל, זה הגירוי, מתוק מלוח חריף, חמוץ, משולב, חם קר מבושל אפוי מטוגן, מנה ראשונה שניה אחרונה, כלים וסדר, וכל אדם טעמו שונה, וכל יום אוכל מחדש עם גיוונים, וכך גם בלימוד התורה, טעמים שונים והפוכים ומגוונים, עם כלים וסדר בכל יום בהתחדשות.

וַתֵּהָרָא לְבָנוֹ - מִשְׁפָּטִים

ולכן כאן מצווה התורה את משה שיפרט ויבאר את טעמים ולא רק למסור את ההלכות בלבד, **שגם** הלכות שלא נוגעות לדור תעביר כשולחן ערוך, **תגרה** אותם **ותנעים** להם **בכל מיני צורות את הלימוד**.

וכן עבד נרצע ששייך רק בזמן היובל ובארץ ישראל, ולא בזמן משה רבינו במדבר, **וכן** אב שנוקק עד כדי כך לכסף שימכור את בתו הקטנה, **כל אלו הלכות שלא נגעו בדורם** – דור המדבר.

ללמדך שכל לימוד תורה שאתה לומד או מלמד עליך להנעים את הלימוד לעצמך ולאחרים בטוב טעם ודעת במתיקות, כך תאהב את הלימוד, והתורה תתחבר אליך, ולא יהיה לך זאת למשא וסבל, ושלא יהיה לימוד תורה שכביכול ישעמם חלילה, כי עליך החובה לעשות הכל להטעימו כראוי, ובידך הדבר, וכמו סעודה שלפעמים צריכים לעבוד יותר קשה ולהכין אותו שעות בשביל כמה דקות של אכילה, וכל הטורח הגדול הוא בכדי שיהיה טעים ונעים ומגרה.

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם.

ישראל הוא בעצמו לימד רק פעם אחת, ואהרן ובניו והזקנים השלימו אחריו?? והאם מועיל כאן שליחות?? ולמה שלא יקיים את המצווה בגופו???

אגב יש לעיין, שהרי בעצם מיד אחרי מתן תורה משה עלה 40 יום לשמים, וכשירד עם הלוחות וראה שחטאו בעגל שבר את הלוחות, ועלה שוב להר ל80 יום וירד רק במוצאי יום כיפור, כך החשבון של רש"י בפרשת יתרו, **ומיד** למחרת יתרו העיר למשה **"נבול תיבול"**, ובהסכמת הקב"ה הוא הקים צוות שלם של שרי עשרות חמישים מאות ואלפים, **ורק את הדבר הקשה הביאו אליו**.

ואם כן מתי היה הזמן שמשה הצטווה ללמד 4 פעמים ולהטעים את הדברים כמו שולחן ערוך ומוכן לאכול, ולמי?? **ובפשטות** כל השרי אלפים והמאות ועשרות הם רק לצורך דיני תורה, אבל את כל התורה וההלכות שמשה קיבל מסיני הוא כן מסר ולימד את כל ישראל לפי הסדר הנוכרי.

ונראה, שאין כוונת רש"י שמשה היה חייב ללמד 4 פעמים וגם להביא את טעמי הדברים כשולחן ערוך, **אלא** הכוונה שצורת הלימוד מהתחלה לא יהיה כמסירת נתונים, כי אז גם אם תחזור כמה פעמים זה לא יעזור ולא ישלים את העיקר שחסר, **אלא** כבר בפעם הראשונה שמלמדים חייבים ללמד עם כל הטעמים וכשולחן ערוך.

וללמדנו שהלימוד הראשוני שמלמדים צריך להיות כבר עם טעם טוב וכשולחן ערוך, ולא ללמד באופן יבש ורק אחר כך להטעים אותו, כי השמיעה הראשונה והקליטה הראשונה היא נותנת את עיקר הטעם, והיא הנותנת את החיבור החזק לנושא ולסוגיה, ולכן תמיד משה לימד ראשון, כי הוא היה הכי קרוב להעביר את התורה לעם ישראל בשלימות ובנפלאות מושלמת היישר מבורא עולם.

כשולחן ערוך - המשך

הראשונה, כך שיוכל למסור את התורה שאפילו הטיפשים ישמעו ממנו ויבינו, כי בסוף 40 יום קיבל במתנה שנוכר בכל מה ששכח, **וממילא** קיבל את כל צורות הלימוד בבת אחת ביום ה 40.

ואולי מחמת ציווי ה' ממש להקפיד יותר על לימוד מעניין בטוב טעם כשולחן ערוך יותר ממה שילמד מספר פעמים, על כן משה השקיע ב 40 יום שהיה בשמים גם **שידע שבכל יום שלמד הוא שכח כל מה שלמד**.

כי מלבד שזה חובתו ותפקידו של משה ללמוד מחמת ציווי ה', משה רבינו הרוויח גם שלמרות שלמד ושכח, **זכה וראה את ההתחדשות ואת הפנים חדשות בצורות ובדרכי הלימוד בהתחדשות ממש בכל פעם**, ושמח שלמד איך ללמד את עם ישראל בהתחדשות ובפנים חדשות – וב 70 פנים.

אבל בסופו של דבר הוא גם נזכר בכל לימודו, כך שמלבד צורות ודרכי הלימוד השונות הוא גם קיבל את התורה ממש עם כל צורות הטעמים וההסברים.

כתב רש"י, אמר לו הקב"ה למשה: לא תעלה על דעתך לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, **לכך** נאמר **"אשר תשים לפניהם"** – כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם.

ובגמרא עירובין נד' ב' מפורט, **סדר משנה כיצד** - איך משה רבנו היה לימד את עם ישראל את התורה?? **מפרטת** הגמרא: **משה** למד מפי הגבורה (הקב"ה), **נכנס אהרון** ושנה לו משה פרקו (משה לימד את התורה לאהרן), כשסיים ללמוד עבר אהרן והתיישב לשמאלו של משה, ואז **נכנסו בניו** של אהרן ומשה לימד אותם תורה, כשסיים עברו בניו מקום, אלעזר ישב לימין משה ואילו איתמר ישב לשמאל אהרן, **נכנסו הזקנים** ולימד אותם משה, עברו הזקנים הצידה, נכנס כל העם ומשה לימד אותם תורה.

נמצא שאהרן שמע ממש 4 פעמים, ובניו 3 והזקנים 2, וכל העם 1, ולאחר מכן, משה הלך ואהרון לימד את כולם, ואחר כך בניו לימדו ואחר כך הזקנים לימדו, כך יצא שכל אחד שמע אותם דברים שאמר הקב"ה למשה 4 פעמים.

ונשאלת השאלה הרי לפי הפירוט הנזכר לכאורה לא התקיים מה שדרש הקב"ה ממש, שהקב"ה דרש ממנו שלא יסתפק בכך שילמד ב' או ג' פעמים, **ואילו** בגמרא מופיע שמשה לימד 4 פעמים רק את אהרן, ואילו את עם

כאמור קודם ע"פ הגמרא, אהרן שמע ממש 4 פעמים, **וכן כל אחד מישראל שמע ולמד מכל הרבנים ברצף שה"כ 4 פעמים** כל נושא בתורה, **והנה** לשמוע 4 פעמים רצוף זה עלול להיות משעמם, **אלא** וודאי **שכל פעם נוספת זה היה עם טעם אחר וסגנון שונה**.

כמו בסעודה בשולחן ערוך, **יש מנת פתיחה מנה ראשונה שניה ומנה אחרונה**, ויש גם בכל מנה כמה אפשרויות (למשל כמו שמציעים בחתונה: עוף או שניצל, ובעלי התאוה מקיימים בזה מזה ומזה אל תרף ידך - למרבה הבושה והחרפה) בכמה טעמים צבעים וסגנונות.

והנה משה התקשה לקלוט את לימוד התורה, וכמאמר הגמרא ירושלמי הוריות פ"ג ה"ה "א"ר יוחנן כל אותן 40 יום שעשה משה בהר היה למד תורה ומשכחה ובסוף ניתנה לו במתנה, **וכל כך למה?? בשביל להחזיר את הטיפשים**".

וייתכן שהכוונה שבדווקא התקשה ונשכחה ממנו כל ה 40 יום, **בכדי** שיוכל כל פעם לקלוט מחדש ובאופן אחר ומחודש, וכל לימוד היה אצלו כאילו זה היה הפעם

וַיֵּהָרֵם לִבּוֹ - מִשְׁפָּטִים

והסגנונות והאפשרויות בפעם אחת, ועם ישראל יחזרו על כך כמה פעמים על ידי אהרן ובניו והזקנים כפי הסדר שנוכר קודם.

ולכן כאשר משה רבינו ירד לאחר 40 הוא כבר היה מוכן כראוי ובשלימות לשיעור, ועל כן הספיק לו למסור בפעם אחת לעם ישראל בטוב טעם כשולחן ערוך בכל הצורות

ללמדנו, ששווה מאוד להתאמץ למרות האכזבות והנפילות, כי עצם המאמץ מלמד אותנו להתמודד, וכל נפילה ומאמץ מחודש זה התרענונות ודרך חדשה להתחזקות שמתגלית כשמתחזקים מחודש אחרי נפילה, ואם נתמיד בהתחזקות, בסופו של דבר הקב"ה יעזור לנו להתייצב בלי נפילות, ואז נרוויח שיהיה בידנו את כל דרכי ההתחזקות שלמדנו על בשרנו בעמל, ועם כל הדרכים נשתמש לשמור על היציבות בעלייה מתמדת בלי נפילות יותר!! וגם לעזור לאחרים, אמן ואמן.

כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש - המשך

והיות ובסוף 40 יום משה רבינו נזכר בכל מה למד בכל צורות ובכל דרכי הלימוד, לכן כמאמר הירושלמי הוא קיבל את כל התורה וחידישיה עד סוף כל הדורות, אבל גם הכנה מושלמת לא מספיקה, צריך גם מתנה מריבונו של עולם אחרי המאמצים בכדי שנוכל ללמד באופן המושלם, ולכן משה רבינו אחרי מאמץ של 40 יום קיבלה במתנה, כי לא מספיק הכנה ומאמץ צריך גם מתנה וסייעתא דשמיא מיוחדת ללמד תורה לעם ישראל.

הגמרא ירושלמי פאה יג' א' אומרת "מקרא משנה תלמוד ואגדה, אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד להורות לפני רבו, כבר נאמר למשה בסיני".

וייתכן שמשנה רבינו הצליח לקבל אפילו את כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, מכוח זה שב 40 יום למד ושכח ושוב למד ושכח, ובכל פעם חידש את דרך לימודו בפנים חדשות, כך שבכל דרך לימוד הגיע להבנות חדשות ולחיזושים חדשים, ולכן הצליח לגלות את כל חידישי התורה המגיעים על ידי השוני בדרכי הלימוד.

ללמדנו, שגם אם נתאמץ כראוי ובמסירות נפש בחיזוק אמיתי, זה מצוין כי זה חובתנו, אבל זה לא מספיק כי חובה עלינו גם להתחזק מאוד בתפילה בכוונה ובתחנונים, כי אנחנו חייבים סייעתא דשמיא מיוחדת בכדי להצליח אמן ואמן.

אשר תשים לפניהם – "כשולחן ערוך" המשך

הכיפורים, ורק מאז התחיל ללמד, ואם עד אז עדיין לא לימד, מדוע נחשבו בני אהרן כבניו של משה כבר ממתן תורה, עוד לפני שהספיק ללמדם תורה בפועל???

ונראה שמיד כשמשנה רבינו עלה ללמוד בשמים 40 יום, מאז זה כבר נחשב שהתחיל ללמד, כי כאמור כל ה 40 יום הוא התאמץ ללמוד את כל דרכי הלימוד בכדי ללמד לכל חלקי העם שאפילו הטיפשים יבינו, ולמרות שהיה שוכח הוא לא נשבר אלא המשיך בהתמדה.

לכן גם ההכנה שלו ללמד נחשבת כאילו לימד ממש, וכפי שאומרים "אם מבינים את השאלה טוב ולעומק, כבר יש חצי מהתשובה", ו"שיעור מוכן, זה כבר רוב השיעור".

כאמור משה לימד את אהרן ואחר כך את בניו ואחר כך את הזקנים ובסוף את כל העם, והנה כתוב בחומש במדבר פרק ג' "ואלה תולדות אהרן ומשה", כאשר למעשה מוזכרים רק בני אהרן, והסביר שם רש"י שבני אהרן נקראו תולדות משה, לפי שלימדן תורה.

ויש לשאול מדוע נאמר שם בהמשך של הפסוק: "ביום דיבר ה' את משה בהר סיני", וביאר רש"י שמאז נחשבו כבני משה, ובעצם לכאורה הכוונה לזמן מתן תורה,

וקשה שהרי אז משה עדיין לא לימד תורה, כי מיד אחרי מתן תורה עלה לשמים, ורק לאחר 40 יום ירד, ומיד שבר את הלוחות בגלל חטא העגל ועלה מיד ונשאר שם 80 יום נוספים – וירד עם הלוחות השניים רק במוצאי יום

ויהי רצון שזוכה להשקיע כראוי עוד קודם השיעורים, וללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה אמן, וגם נלמד שכל מאמץ וכל הכנה נחשב כהתחלת המצווה, וייתכן גם שאם תתאמץ להתעלות והנפילות בעצם היו לצורך עליה אם כן גם הנפילות בדיעבד יחשבו כחלק מהעלייה, רק חזק ואמץ שתהיה במגמת עליה עקבית ומתמדת.

ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי

ולאחד כזה, רוצעים את אוזנו, להזכיר לו שאוזן זו ששמעה על הר סיני "לא תגנוב" והלך וגנב תירצע, ולכאורה אם אכן על איסור לא תגנוב רוצעים את אוזנו, היו צריכים מיד לרצוע את אוזנו?? למה מחכים לסיום השש שנים ואמירת אהבתי את השפחה ובני העבדים?? אלא שאומרים לעבד, אם אתה מתבייש לחזור למשפחה עד כדי כך שאתה רוצה להמשיך לחיות עם העבדים, סימן שאתה מאוד רגיש לבושות ואכפת לך היחס והכבוד, אז איפה הייתה בהתחלה כשגנבת??

למה אז לא חשבת על הבושות שאתה עושה למשפחה ועברת על לא תגנוב?? איפה אז היה הרגש שלך?? למה רק עכשיו אתה מתבייש עד כדי כך שאתה מתבייש לחזור לבית?? לכן: "תירצע", אות קין יהיה לך על הבושה שלא מנעת מתחילה, ונפלת לעמק הבכא!! ועל זה נאמר "סוף מעשה במחשבה תחילה", שאל תיכנס למצב ביש בכל סוג עבירה חמורה, עד כדי כך שתתבייש לחזור לבית, לשכונה ולקהילה.

כתב רש"י "אהבתי את אשתי" הכוונה לשפחה "ואת בני" הכוונה לבנים שנולדו לו מהשפחה, ולכאורה הדברים קשים, שאיך יתכן ויהודי יטען שהוא אוהב את בניו מהשפחה שאין להם יחוס אחריו ונשארים עבדים, מה שייד לומר עליהם "אהבתי"???

וייתכן שאדם כזה שגנב ונמכר בגניבתו, הבושות למשפחה שלו הם נוראיות ומחרידות, ממש שיא ההשפלה!! ועוד יותר מזה שיש לו שפחה כנענית וילדים עבדים זה בושה מחרידה נוספת למשפחתו.

ולכן אדם כזה נורא מתבייש לחזור למשפחה היהודית האמתית שלו, כי איך הם יסתכלו עליו?? איך יתייחסו אליו?? איך הם יקבלו אותו חזרה אליהם?? ולכן יש עבד שהוא מתחבר לשפחה ובניו העבדים למרות שהם לא מיוחסים אחריו כמשפחה, כי בכל זאת הם מקבלים אותו כמו שהוא ולא בזים לו, ואדרבא הם מכבדים אותו כי הוא בדרגה גבוהה מהם, כי הוא יהודי שישתחרר בסוף.

וַיֵּהָרֵם לִבּוֹ - מִשְׁפָּטִים

אבל גם אם כשלת מאוד, תתגבר כארי ותחזור כבעל תשובה חזרה הביתה, תשקם את ההריסות כגבר, ואל תברח מהמציאות כבת יענה, אלא תתבייש ותבכה בפני משפחתך ותחזור בתשובה ותרכוש את אמונם מחדש, כי הם המשפחה האמתית שלך, והדבר אפשרי רק אם תאמין בעצמך.

ותאמין שגם המשפחה הפגועה רוצה לשקם, גם אם בהתחלה הם כועסים נורא אבל ברגע שיראו שאתה באמת חוזר בתשובה הם ישתקמו יחד איתך, אז תעשה זאת לא רק למענך אלא גם למען משפחתך האוהבת שכל כך נפגעו ממך, וב"ה דבר תורה זה החזיר משפחה מיוחסת מאוד בתשובה שלימה הודו לה'.

אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני

ולפי האמור קודם זה מתורץ **כפתור ופרח**, שהעבד הוא לא בעל תאוה, אלא הוא רק מתבייש לחזור למשפחה היהודית שמתביישת בו ובזה לו, ולכן הוא מעדיף את חיי העבדות עם האנשים שלא בזים לו.

ולכן אם אכן הוא שונא ולא אוהב את האדון ייתכן שהוא יעדיף לחזור לבית שלו למרות האי נעימות והבושות, ורק כשמכל הבחינות נעים לו בחיי העבדות אז יש מצב שיאמר אהבתי וירצע.

ואכן אם חסר פרט אחד שלא אוהב את אחד מאלו, למרות שאוהב את השנים האחרים בכל זאת הוא לא נרצע, כי באופן כזה אפשר יותר בקלות **וחובה עלינו** להשפיע עליו לחזור לביתו כי גם ככה בחיי העבדות לא הכל טוב אצלו.

ונלמד מזה, שעלינו לנצל כל פרצה בתאוה ועבירה, ובדרך כלל אפשר למצוא חיסרון בכל תאוה, וכך התאוה זה לא תהיה מושלמת, ודרך הפרצה שפוגמת בתאוה נתקוף את התאוה, ונצליח להתגבר עליה, וכדאי ומצווה להיות יצירתי ולמצוא איזה חיסרון לתאוה התוקפת, ובעזרת ה' הבא להיטהר מסייעים בידו, והעיקר לברוח מכל ריח וצל של תאוה, בהצלחה!!

אם אדניו יתן לו אשה וילדה לו בנים או בנות האשה וילדיה תהיה לאדוניה

אבל יהודי נשוי שכבר יודע מה זה משפחה יהודית, ומבין מה המשמעות של משפחה יהודית, ואדם כזה לא ימכור את עצמו ולא ירצה להימכר בשביל היתר שפחה כנענית, כי כך פוגע באשתו היהודית, ופוגע במשפחתו ובילדיו!!!

ואדוניה הוא יתפלל שהאדון לא יתן לו שפחה כנענית, בכדי שהפגיעה באשתו ובמשפחתו תהא כמה שיותר קטנה.

אבל יש כאן יותר מזה, שגם אדם בעל תאוה חזקה, כאשר כבר הבין מה המשמעות של חיי משפחה אחרי שהקים בית יהודי, אדם כזה לא מסוגל להרשות לעצמו מרצון להוליד ילדים שיהיו עבדים כנענים לדורות.

כי זה כתם מוחשי שלא נמחק, וגם אדם נשוי גם רשע ובעל תאוה שייצרו תוקפו עדיין יש לו גבולות, הוא מסכים לחטוא לרגע ואפילו לזמן, **אבל לא ליצור מצב בלתי הפיך** ונצחי של **כתם לדורות** "ילדים עבדים גויים שיצאו ממנו", ומחשבה זו אמורה להגעיל אותו, ולהרחיק אותו מלגנוב ולהימכר לעבד למרות תאוותיו הרבים והחזקים.

ללמדנו, כמה עלינו להיזהר לא ליפול ברשתו של יצר הרע, כי זה לא רק נפילה לרגע, זה כתם שלא נמחק כי היצר שזמין היום כל כך לא רק מטמא בני אדם אלא גם הורס משפחות לגמרי!!! הורים מתגרשים בגלל הטומאה שמשתוללת, וגם הורים שעדיין חיים ביחד יש בניהם שנאה וחוסר אמון והמריבות הורסות ופוצעות לנצח את נפש הילדים בבית, ובמקום זרע ברך ה' יוצאים ילדים קשים נטולי רסן ודרכם לאבדון קצרה מאוד!!! לכן, היום יותר מתמיד, נגלה אחריות לשלימות המשפחה היהודית, ונדאג לדורות הבאים כראוי, ולא נהיה כעבד נרצע השקוע בחטא הנהנה מהגועל ומהמיאוס ה' ירחם.

והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדניו את אזנו – א

ולכאורה קשה שהרי בהר סיני שמעו רק את עשרת הדברות ובעצם רק את שני הדברות הראשונים, ושם לא נאמר המשפט "עבדי הם ולא עבדים לעבדים"???

והנה בעשרת הדברות כשאמר הקב"ה "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים", כתוב במפרשים שאכן במשפט הזה רמז הקב"ה לעם ישראל את

ובגמרא קידושין כ"ב כתוב שעבד נרצע חייב שיאמר אהבתי את אדוני וגם את אשתי וגם את בני הכנעניים, ואם חסר פרט אחד הוא לא נרצע. **ונשאלת** השאלה אם עבד מסכים לקרוא לשפחה כנענית "אשתי" ועליה הוא אומר "אהבתי – לא אצא לחופשי", למרות שיש לו אישה יהודייה בביתו, לכאורה מדובר בבעל תאוה עצום שבשל יצרו הרע הוא מסכים להישאר עבד ולא לחזור לביתו.

ואם כן אז מה הצורך שיאמר גם **אהבתי את אדוני**, הרי גם אם הוא לא יאהב את אדונו ואפילו ישנא אותו, בכל זאת הוא **ישקר** ויאמר "אהבתי את אדוני" בכדי שתעלה תאוותו בידו שיוכל להישאר עם השפחה הכנענית שאוהב? ושקר זה נדמית לו כעבירה קטנה לעומת חטאו הגדול שחי בתאוה.

ונלמד מזה, שעלינו לנצל כל פרצה בתאוה ועבירה, ובדרך כלל אפשר למצוא חיסרון בכל תאוה, וכך התאוה זה לא תהיה מושלמת, ודרך הפרצה שפוגמת בתאוה נתקוף את התאוה, ונצליח להתגבר עליה, וכדאי ומצווה להיות יצירתי ולמצוא איזה חיסרון לתאוה התוקפת, ובעזרת ה' הבא להיטהר מסייעים בידו, והעיקר לברוח מכל ריח וצל של תאוה, בהצלחה!!

התורה התיירה לאדון לתת לעבד עברי שפחה כנענית בכדי שילדים שייולדו יהיו עבדים כנענים לאדון, וזה תמורת מה שהאדון מפרנס את האישה והילדים היהודיים של העבד, **ואכן רק** לעבד עברי נשוי יכול האדון לתת לו שפחה **אבל** לעבד רווק אסור לאדון לתת לו שפחה כנענית כפי שאסור לכל יהודי לחיות עם גויה.

ובפשטות הדברים זה חסד ה' שעבד עברי רווק לא יהרוס לעצמו את השידוכים עם עוד מוס ופגם חמור של שפחה כנענית וילדים עבדים, כי אז כמעט כל בת ישראל לא תרצה להתחתן איתו.

וייתכן עוד טעם בדבר, שהרי ייתכן ויהודי יהיה נבל ברשות התורה ויימכר לעבד או אפילו יגנוב בכדי שיימכר לעבד וכך תותר לו שפחה כנענית, **ובפרט** שייך חשש זה במוכר עצמו לשיטות שמוכר עצמו אדונו מוסר לו שפחה כנענית אזי החשש קיים **שאולי נמכר לצורך העבירה חלילה!!! ולכן** אוסרת התורה על בחור רווק שפחה כנענית, **כי** אצלו שייך החשש שיימכר לצורך היתר עבירה זו.

ללמדנו, כמה עלינו להיזהר לא ליפול ברשתו של יצר הרע, כי זה לא רק נפילה לרגע, זה כתם שלא נמחק כי היצר שזמין היום כל כך לא רק מטמא בני אדם אלא גם הורס משפחות לגמרי!!! הורים מתגרשים בגלל הטומאה שמשתוללת, וגם הורים שעדיין חיים ביחד יש בניהם שנאה וחוסר אמון והמריבות הורסות ופוצעות לנצח את נפש הילדים בבית, ובמקום זרע ברך ה' יוצאים ילדים קשים נטולי רסן ודרכם לאבדון קצרה מאוד!!! לכן, היום יותר מתמיד, נגלה אחריות לשלימות המשפחה היהודית, ונדאג לדורות הבאים כראוי, ולא נהיה כעבד נרצע השקוע בחטא הנהנה מהגועל ומהמיאוס ה' ירחם.

כתב רש"י: למה רוצעים דווקא את האוזן, מה מיוחד בה מכל שאר אברים שבגוף??

מתרץ רש"י על פי דברי רבן יוחנן בן זכאי בגמרא קידושין כ"ב שבמוכר עצמו הסיבה היא שאוזן ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים, והלך וקנה אדון לעצמו לכן תרצע.

וַיִּהְיֶה לְבָנוֹ מִשְׁפָּטִים

ולכן עצם הצלתם ויציאתם ממצרים וכן עוד יותר התחדדו הדברים לעם ישראל במכת בכורות **שעל מנת כן פסח ה' על דלתותיהם והצילם והוציאם ממצרים – בכדי שיהיו עבדי ה'!!**

ובעצם "עבדי הם" כבר כלול ב 4 לשונות של גאולה שאמר להם באותו זמן **עוד לפני תחילת המכות** ככתוב: "לכן אמור לבני ישראל אני ה', והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים, והצלתני וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלוקים" **שתהיו עבדי** – כמפורש בספר **בכור שור**, ולכן הם ידעו עוד לפני תחילת המכות שהם יהיו חייבים לשחרר עבדים – כי הם יהיו עבדי בורא עולם ולא עבדי בשר ודם.

ולאיה לי לדבר מהירושלמי קידושין א' הל"ב שכתוב שם אוזן ששמעה "מהר" סיני (שמות כ) "לא יהיה לך אלהים אחרים" ופרקה מעליה עול מלכות שמים וקיבלה עליה עול בשר ודם, וכן אוזן ששמעה "לפני" הר סיני (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים, ושינוי הלשון מלמדנו - שאת "כי לי בני ישראל עבדים" שמעו עוד לפני הר סיני, דהיינו על ידי הזהרות משה על פי ציווי ה' כל משך המכות.

ולפי זה גם מובן למה במכת חושך מתו רוב רובו של עם ישראל, וכפי שכתב רש"י שרשעים היו שלא רצו לצאת ממצרים ולהיות עבדי ה', ולכאורה קשה הרי אין עונשין אלא אם כן מזהירים? **אלא** כאמור משה הודיע להם והזהיר אותם להיות עבדי ה' כבר מתחילת המכות הרבה קודם מכת חושך, ולכן למזידים ולרשעים נחשבו.

לסיכום : בורא עולם רימז בעשרת הדברות שהם עבדי ה' ולא עבדים לעבדים, ודי היה ברמז כי כבר קודם כרת ברית על כך עם ישראל במכת בכורות כשהצילם, והברית הייתה ברורה להם כי מתחילת המכות היה ברור להם ונאמר להם די במפורש, שבורא עולם מוציא אותם מעבדות מצרים בכדי שיהיו עם ה' ועבדי ה'.

וייתכן שהקב"ה לא השמיע לאזנם במכת בכורות "עבדי הם", כי בורא עולם המתין להשמיע להם זאת במתן תורה בכדי שיהיה תוכן ממשי של קיום מצוות בדרישה של "עבדי הם", וכפי שכתב רש"י בפרשת יתרו על הפסוק "ותגיד לבני ישראל", שיחד עם המסר שעם ישראל זה "עם סגולה וממלכת כהנים" פירט לזכרים עונשים ודקדוקים ובפשטות הכוונה עונשים ודקדוקים במצוות התורה, כי היה צורך בהמחשה ותוכן תורני להבין במה עם ישראל הופך את עצמו לעם סגולה וממלכת כהנים.

וקצת ראיה לי בדבר, מדברי הירושלמי הנ"ל, שעוד קודם המכות ציווה ה' שבני ישראל יוציאו עצמם ממצרים, שכלל בזה מצווה של שילוח עבדים, ולכאורה לפני המכות משה רבינו נצטווה להודיע לבני ישראל ב 4 לשונות של גאולה שבורא עולם יוציא אותם מעבדות מצרים ושיהיו עבדי ה' וכאמור, מה פתאום היה צורך למשה באותו זמן לחבר לציווי זה גם את מצוות שילוח עבדים??

אלא כאמור זה מובן, שבורא עולם כשקבע שעם ישראל הם עבדי ה' מיד רצה לחבר לזה מצווה ממצוות התורה כך יבינו וימחישו את המשמעות של "עבדי ה' – עבדי הם ולא עבדים לעבדים" בהלכה למעשה.

המשפט "כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם ולא עבדים לעבדים", וכפי שמדייק הבן יהודע בקידושין שהמילים "מבית עבדים" מיותרים שהרי זה פשוט שהיו עבדים במצרים!! **אלא** זה בא לרמז, שה' החליף עבדות מצרים בעבדות לבורא עולם – "עבדי הם", וכדבריו מפורש במדרש פסיקתא רבתי נא'.

אבל למרות הכל לכאורה זה רק רמז ולא דיבור מפורש ממש, ויתכן שהתורה מודיעה לנו שאדם נענש לא רק על דברים מפורשים בתורה, אלא גם על רמז ודברים שאפשר להבין מתוך הדברים, **אומנם** קשה למה הקב"ה לא אמר זאת במפורש בעשרת הדברות??

והנה בהמשך הגמרא שם כתוב בשם ר"ש ב"ר: שבזמן שה' פסח על דלתות ישראל אז הקב"ה אמר "עבדי הם ולא עבדים לעבדים", והדלת והמזוזה עדים לכך!! **ובפשטות** גם אם היה אמירה ברורה של בורא עולם לכאורה עם ישראל לא שמע זאת, כי אם כן היה על הגמרא לכתוב **שאזן זו שמעה והדלת והמזוזה עדים לכך**, ואם אכן עם ישראל לא שמע נשאלת השאלה למה אכן הקב"ה אמר ועם ישראל לא שמע??

ובעצם בנביא ירמיה לז' יג' כתוב: "כה אמר ה' אלקי ישראל אנכי כרתי ברית את אבותיכם ביום הוציא אותם מארץ מצרים מבית עבדים לאמר: מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי אשר ימכר לך ועבדך שש שנים ושלחתו חפשי מעמך", ושם לא כתוב "אמרתיו" אלא "כרתי ברית", ופלא מתי היה דבר זה ביום יציאת מצרים?

ואולי בורא עולם כשפסח על דלתות ישראל והצילם, אז ה' אמר במפורש או על ידי מעשה המוכיח את כוונתו הברורה שהוא מצילם ומוציאם ממצרים תמורת זה שעם ישראל יהיו עבדים לבורא עולם במקום עבדים לעבדים שבזמן הזה הכוונה הייתה למצרים, ויש במובן זה גם שלא יהיו עבדים לכל בשר ודם.

אבל עדיין צריך עיון מהיכן להם לישראל לדעת שבנתנים דם על הדלתות ופסיחת ה' על דלתות ישראל והצלתם יש בזה ברית שיהיו עבדי ה'??

והאמת שעם ישראל נצטווה על כך עוד לפני תחילת המכות, שבתחילת פרשת וארא אחרי שלא שמעו אל משה מקוצר ומעבודה קשה, כתוב בפרק ו' פסוק יג' "ויצום אל בני ישראל, להוציא את בני ישראל מארץ מצרים", וכתוב בירושלמי ר"ה פ"ג ה' אר"ש בר"י שציווים על שילוח עבדים.

וייתכן שלמדו כן מכוח הדיוק שכתב בשפתי חכמים שמפסוק זה משמע שצווה את ישראל עצמם שיוציאו את עצמם, ולכאורה זה לא מובן שהרי הם לא יצאו בכוחות עצמם, ולכן הבין הירושלמי שכאן ציווה אותם על שחרור עבדים עבריים.

ואפילו שאז הם לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, בכל זאת בלי צל של ספק שאחרי זה כשרווח לעם ישראל מהעבודה, ובפרט בזמן המכות שהפסיקו לעבוד למצרים, בוודאי משה רבינו קיים את ציווי ה', והודיע לעם ישראל שהקב"ה מפלא במכות בין עם ישראל למצרים, ומוציא אותם ממצרים ומעבדות פרעה בתמורה שיהיו רק עבדי ה', ומעתה ועד עולם לא יהיו יותר עבדי בשר ודם, ואפילו לא של אדון יהודי.

למה אין מצוה לרצוע בחושך ?? המשך

חמישית או אחד מ 50 מעם ישראל רק אלו שהסכימו להיות עבדי ה' יצאו ממצרים והשאר מתו בחושך, ואם כן "החושך" לכאורה יסמל ויזכיר בעוצמה רבה יותר מעדות

לכאורה קשה מאוד מדוע לא רוצעים את אזנו "בחושך", שהרי במכת חושך עם ישראל ראו בחוש את עוצמת התנאי של הקב"ה כאשר מתוך רוב רובו של עם ישראל, רק

וַיִּתֶּן לָבוֹן - מִשְׁפָּטִים

וייתכן, שבורא עולם לא רצה להביא את ההמחשה של מכת חושך, כי במכת חושך מתו כל מי שלא בחר להיות עבד ה', ובורא עולם ברחמיו על כל נשמה יהודית, לא רוצה לייאש לגמרי את העבד הנרצע.

אלא אדרבא מביאים לו מסרים חיוביים וטובים שבורא עולם בחר בנו ביציאת מצרים ובמתן תורה, ועלינו לחזור לדבוק בו ולהתחבר לאהבת ה' הגדולה לנו.

ללמדנו, שכל קבלה וחיזוק חשוב מאוד שנחבר אותה ללימוד התורה, כי על ידי לימוד התורה החיזוק מקבלת יותר תוקף ויותר עוצמה, וכמובן עלינו לזכור להיות רק עבדי ה', ולא עבד ליצר הרע, לא עבד להבלי העולם הזה, עד כדי כך שזה נחשב כעבודה זרה, כפי דברי הירושלמי שעובר ב"לא יהיה לך אלהים אחרים" אלא נהיה דבוקים רק בבורא עולם אמן.

והגישו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדניו את אזנו - ב

ונראה שה"לא תגנוב" שהביא רש"י, הכוונה ל"לא תגנוב" המופיע בעשרת הדברות, ולמרות ששם מדובר על גניבת נפש ולא רכוש, בכל זאת כלול בזה האיסור והעבירה שעשה אותו עבד נרצע.

כי עבד נרצע גנב את נפש אשתו היהודית, שאם ידעה שכך יתנהג שגם אחרי שש שנות עבדות וחיים עם שפחה כנענית הוא עדיין מעדיף להמשיך מרצונו לחיות כעבד עם שפחה כנענית ולא לחזור לבית, היא לא הייתה מסכימה להתחתן אתו, וזה ממש גניבת דעת!!!

וכל ילד שהוליד לבושה הזאת האשה מרגישה שבעלה כמו שגנב את הנפשות הללו שהוליד להם אותם בגניבת דעת, ועיין בספורנו שכתב שכלול "בלא תגנוב" שבעשרת הדברות גם גניבת ממון וגניבת דעת, ואכן התורה דורשת ומענישה גם מה שאפשר להבין מתוך מה ששמעו באופן כללי בהר סיני.

ללמדנו, כמה עלינו לא לגנוב את דעת האישה, שלא נחטא מאוד ונשקע בחטא ובטומאה עד כדי כך שאישה תטען שזה מקח טעות וזה גניבת דעת, וזאת חוץ ממה שאתה גונב את דעת עצמך שאתה חושב שאתה יכול לשלוט בגובה הלהבות וכשתרצה תוכל להפסיק ולהתקדש, כי זה שקר!! שהאומר אחטא ואשוב אין מספקים בידו לחזור בתשובה.

לכן תחזור מעכשיו לחיות חיי אמת בטהרה, והרגשה שאין לך מה להסתיר היא הרגשת טוהר ורוגע ושלווה, אז קדימה חזק ואמץ.

ירצע, ועבדו לעולם

והנה התוספות בקידושין כב' הביא מדרש שמרצע בגימטרייה 400, שלפי שהיו ישראל עבדים 400 שנה וגאלם הקב"ה, והלך זה וקנה אדון לעצמו לפיכך ירצע במרצע העולה כך.

ולכאורה קשה שהרי עם ישראל לא היו עבדים 400 שנה?? אלא הכוונה שנגזר על עם ישראל להיות עבדים 400 שנה, ובורא עולם קיצר וחישב את הקץ וצמצם את העבדות בין 86 ל-113 שנה, וסך כל השנים שהיו במצרים היה רק 210 שנים, כי לולי זה עם ישראל היו נכנסים לנצח בשער הנון של שערי טומאה שממנו אי אפשר לצאת לעולם.

ונרצע זה במקום לקצר שנות עבדותו כפי שעשה בורא עולם ברחמיו בכדי שלא נשקע בחטא, הוא ברשותו שוקע בחטא, וכביכול מצדו הוא היה עובד 400 שנה לפרעה כי לא אכפת לו להיות בשער הנון של שערי טומאה, ולכן ירצע, שיזכור שקבע את עצמו בשערי הטומאה לעולם, ואולי זה יעורר אותו שישמור את עצמו לא לשקוע לגמרי בטומאה וברצף.

והנה קודם כל עלינו להודות ולשבח שהקב"ה ברחמיו עשה לנו נס!! כי נס גדול הוא שיש לנו ראש השנה ויום

הדלת והמזוזה, ששם עם ישראל לא ראה ולא שמע, רק יש עדות של הדלת והמזוזה??

ונפשטות יש לומר שעוצמת עדות הדלת והמזוזה עוצמתית יותר, כי במכת בכורות שם נשבר פרעה ושם היה הרגע שבו עברו מעבדות פרעה לעבדות ה'.

וייתכן שלכן היה אסור לצאת מפתח הבית כי עם ישראל כביכול בדם שעל המשקוף התנתקו מרשות ממצרים והתייחדו לרשות פרטית של בורא עולם כביכול.

כתב רש"י: למה רוצעים דווקא את האזן, מה מיוחד בה מכל שאר אברים שבגוף?? עונה ר' יוחנן בן זכאי: אזן זו ששמעה על הר סיני "לא תגנוב" והלך וגנב תרצע, ואם מוכר עצמו, אזן ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים והלך וקנה אדון לעצמו תרצע.

ולכאורה יש להקשות על דברי רבן יוחנן בן זכאי, במה שאמר "אזן זו ששמעה על הר סיני לא תגנוב והלך וגנב", הרי בלא תגנוב שבעשרת הדברות מדובר על גניבת נפשות ולא על גניבת כסף?? שהרי גניבת כסף כתוב בפרשת קדושים ובלשון שונה "לא תגנובו" וכפי שכתבה כן הגמרא סנהדרין פ"א א'!!! ואכן כשבדקתי מצאתי שהחזקוני מעיר זאת, ולכן גרס "לא תגנובו" כנכתב בפרשת קדושים.

אבל עדיין קשה ש"לא תגנובו" לא נאמר בהר סיני אלא בפרשת קדושים?? ואם כן רש"י שכתב ששמעה על הר סיני לא תגנוב, משמע שכוונתו דווקא ללא תגנוב המופיע בעשרת הדברות, וא"כ חוזרת השאלה הרי שם מדובר בגונב נפש ולא כסף???

ללמדנו, כמה עלינו לא לגנוב את דעת האישה, שלא נחטא מאוד ונשקע בחטא ובטומאה עד כדי כך שאישה תטען שזה מקח טעות וזה גניבת דעת, וזאת חוץ ממה שאתה גונב את דעת עצמך שאתה חושב שאתה יכול לשלוט בגובה הלהבות וכשתרצה תוכל להפסיק ולהתקדש, כי זה שקר!! שהאומר אחטא ואשוב אין מספקים בידו לחזור בתשובה.

לכן תחזור מעכשיו לחיות חיי אמת בטהרה, והרגשה שאין לך מה להסתיר היא הרגשת טוהר ורוגע ושלווה, אז קדימה חזק ואמץ.

ראיתי בן יהודע בקידושין שכתב על עבד נרצע, שהיות ואדם זה בחר בעבדות של בשר ודם, אם כן כל שכן שיבחר להיות עבד ליצר הרע, וכיון שיהיה עבד ליצר הרע, אז ממילא יעבור על כל התורה כולה, ולכן נרצע במרצע לעורר אותו על הרע הנולד מזה, שיהיה אח"כ עבד ליצר הרע.

ולפי דברינו קודם, זה מובן מאוד, כי עבד נרצע זה אומר "אהבתי את הגויה ואת ילדי הגויים", במקום להזדעזע מאשה כנענית ומילדים כנענים!! אדם זה הפך את הכתם ואת הרע ליופי ולטוב!! אדם זה הוא עיוור!! והוא עבד ליצר הרע, והוא כמעט חסר תקנה, לכן ירצע שיתעורר.

והביא החיד"א בנסא זיו בשם החסד לאברהם, שאם האדם ישקע בטומאה ועבירות 400 יום רצוף בלי תשובה, אדם זה לא יהיה לו תקנה!! וישאר תחת שליטת היצר הרע כל ימיו!!

ולכן רוצעים אזניו במרצע שהגימטרייה שלו 400 לעורר אותו, שיזהר שלא יהיה עבד נרצע ליצר הרע 400 יום רצופים כמספר מרצע, כי אז לא תהיה לו תקנה, כי הוא יהיה כחרש לא ישמע קול תורה וקול מוסר.

וְטָהַר לְבָנוֹ - מִשְׁפָּטִים

הימים נוראים, ובפרט לא להיות מאלו המתכננים בימים הקדושים את החטאים שיעשו מיד לאחר שישתיימו הימים נוראים ה' ירחם, אבל אולי בכל זאת עצם הדבר שבימים הללו משתדלים לתקן ולא חוטאים כמעט, אולי זה הורס רצף של 400 יום בטומאה!!

כיפור ימי תשובה ורחמים ותפילות, נס!! כי ככה אין רצף של 400 יום של טומאה!!!

אבל לא לשכוח, תשובה חייבת להיות אמתית, שהיא החלטה אמתית לעזיבת החטא לנצח, ולא רק לתקופת

וליהפך גם יש עוצמה!!! שאם יש לאדם 400 יום רצוף בלי חטא ועוון רק בתשובה ומחשבות טהורות!!! אז מידה טובה גדולה ממידה רעה, ובוודאי יזכה לשליטת היצר הטוב באופן קבוע ויציב, ובוודאי יזכה לשמוע קול תורה וקול מוסר, ולחדש דברי תורה בקדושה וטהרה אמן ואמן.

כמו כן אם לאדם "נרצע יש אות קין" באוזנו כי השקיע את עצמו בטומאה, כל שכן שאדם "צדיק" שהשקיע עצמו בטהרה ובקדושה גם הוא יזכה "לאות קודש על פניו", שפניו יאירו ותהיה "יראתו מאירה על פניו", וכעין מה שאמר ריש לקיש כל העוסק בתורה בלילה הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום הגיגה יב', ובעזרת ה' נזכה להיות מעובדי ה' באמת ברצף משך כל חייו אמן ואמן.

"ויצא בשנת היובל הוא ובניו עמו, כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם"

ובעצם לכל יהודי יש יובל, שכל יהודי פעם בחיים מקבל מתנה מבורא עולם התעוררות עצומה לתשובה שמרגיש כביכול שבורא עולם מזעזע אותו מהשורש "שטרי קודם" אתה שלי, "כי לי בני ישראל עבדים", בין רוצה ובין לא רוצה אני בורא עולם דורש ממך חזור אלי מיד.

אבל זכרו זה פעם ביובל, הזדמנות של פעם בחיים, וההזדמנות מגיעה בכל מיני צורות ודרכים, אבל כשזה מגיע צריך להיות עיוור שלא להבין שבורא עולם מטלטל אותנו חזק "אתם שלי" שובו אלי בניס, אתם חייבים לחזור אלי עכשיו ומיד!!!

עבד יהודי יוצא בשש, אבל אם אומר אהבתי את אדוני לא אצא חופשי הוא נשאר עד היובל, שאז אפילו שהוא מתנגד הוא משתחרר, כי אז זה לא הבחירה שלו אלא הבחירה של בורא עולם, ובורא עולם דורש את שלו "שטרי קודם" ככתוב "כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם".

ונשאלת השאלה למה בורא עולם משתמש בקלף רק בשנת היובל ולא הרבה קודם מיד לאחר שש?? והתשובה הפשוטה כי את הנשק הזה ריבוננו של עולם משתמש רק פעם ביובל, רק כביכול כשאין ברירה, ובעצם זה כמו הזדמנות של פעם בחיים.

ולא נהיה שוטים מופלגים שנפספס כביכול בכוח הזדמנות של פעם בחיים!! וגם עדיף לצאת מרצוננו בשש ולא לחכות ליובל, אז קדימה עדיין לא מאוחר נרוץ חזרה לאבא אפילו עם כל הלכלוך כי הוא מחכה לנו בכיליון עיניים, בוא אלי!!!

ורפא ירפא

שחש שהוא הטוב שברופאים ילך לגיהנום, כי כמה חולים הוא הרג בגלל הגאווה שלו!!!

אומנם כל רופא חייב לשדר לחולה המפחד עוצמה שהוא רופא טוב, ושהוא הרופא הכי טוב בתחום, ושהחולה ירגיש שהוא בידיים טובות וכך החולה נרגע, וזה חשוב מאוד לרפואתו עד כדי כך שהתירו מלווה לחולה בשבת בנסיעה לבית חולים אם זה מרגיע מאוד את החולה.

אבל כאן יש גבול דק אבל מאוד משמעותי, בין הצורך לשדר עוצמה כלפי המטופל, לבין גאווה פסולה שהורגת כאמור, וכמה נופלים בגבול הדק והמשמעותי כל כך.

וקושי זה שייך גם אצל מלמדים, שנכון כתוב "זרוק מרה בתלמידים", אבל מכאן ולגאווה וכעס פסול ואסור - הגבול דק ולפעמים דק מאוד ומסוכן.

וכן הדברים אמורים בעניין ההשתדלות בעניין הפרנסה, שאכן נגזר על האדם לעבוד לפרנסה ולהשתדל לקבל את השפע שנקבע לו מידו הרחבה והטובה של ה', וגם כאן אסור לאבד את הגבול שבין ההשתדלות לחיסרון באמונה חלילה, כי לפעמים השתדלות זה מחיסרון באמונה.

הגמרא בבא קמא פה' דורשת "מכאן, שניתנה רשות לרופא לרפאות", ומצד שני כתוב "כי אני ה' רופאך" שמות טו' כו', ויש מחלוקת מה מותר לרופא לרפאות, אבל פשוט לרוב הפוסקים שכל מכה ומחלה מותר וממילא חובה לרופאים לרפאות, וכשרופא מרפא הוא שליח ה' לרפאות.

ובעצם הרפואה מאת ה', שהרופא המומחה ביותר בלי רצון ה' החולה ימות למרות שהניתוח הצליח, ומצד שני רשות לרופא לרפאות עוצמתית היא עד כדי כך שלפעמים עצם המפגש עם הרופא כבר מרפאת.

אבל אם כן מדוע כתוב בגמרא קידושין פב' "הטוב שברופאים לגיהנום", הרי יש לו רשות וממילא זה כבר מחובתו לרפאות, והוא מציל חיים, אז למה דווקא הטוב שברופאים לגיהנום??

ונראה להסביר, שאם הרופא שהוא טוב ומתגאה שהוא הטוב שברופאים אזי בגלל הגאווה שלו הקב"ה לא יכול להיות במחיצתו, כי על בעל גאווה אומר הקב"ה אין אני והוא יכולים לגור בכפיפה אחת גמרא סוטה ה', וממילא החולה ימות כי אין את "אני ה' רופאך", ולכן רופא כזה

ככה יוצא לנו הרבה פעמים בחיים, שלפעמים אנחנו חייבים ללכת בגבול דק וחלילה לנו לחצות אותו, ולכן אנחנו נחיה בין אנשים ודעתנו תהיה מעורבת בין אנשים.

אבל נזכור שבין הציווי "שלעולם יהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות" לבין החובה להתרחק מכל רע ומשכן רע ומחבר רע, ובין הצורך בהתבודדות והתרחקות מהשפעות הרחוב השליליות, גם בזה יש גבול דק!!! ואם חוצים אותו ומגיעים לפתיחות מוגזמת הדרך לנפילות ולהידרדרות - ולגיהנום קצרה מאוד מאוד!!!

לכן נהיה כל הזמן עם היד על הדופק, וניזהר שלא נחצה את הגבול הדק, ונתפלל לבורא שנבחין תמיד בגבול שבין הטוב והרע, ושנוכל להתגבר שלעולם לא נחצה אותו אמן ואמן.

וַיִּהְיֶה לְבָנוֹ - מִשְׁפָּטִים

וכי יכה איש את עין עבדו או את עין אמתו ושחתה לחפשי ישלחנו תחת עינו

שיוכל להגיע למצב שיפגע ממנו ויפיל את עצמו על השן וכך הוא ישתחרר מהעבדות.

וכל כך למה?? למה התורה נתנה כל כך בקלות אפשרות לעבד להשתחרר??? **ונראה** שגם כאן נגלה את דרישת המוסר של התורה, הנה לך אדון!! יש לך עבד כנעני שהוא כספך עד כדי כך שאם הכתה אותו ומת אחרי 24 שעות אין לך דין מוות כרוצח, כי כספך הוא!! **ובכל** זאת גם עבד הוא "בן אדם - שנברא בצלם אלוהים", ולכן דע לך שבמכה קלה הוא יכול להשתחרר ממך, ודע לך שהוא מחכה לשעת הכושר ולהזדמנות להשתחרר על ידי המכה והדחיפה, **ולכן** כל אדון יהודי יתנהג בעדינות עם העבד שלו, ויזהר שלא להגיע לכדי כעס ואלימות אפילו קלה ביותר.

ואכן התורה מחנכת אותנו לא להיות עבד נשלט ליצרים ולכעסים, **אלא** להיות אדון אמתי קודם על עצמו וככה יוכל להיות אדון גם לאחרים.

ואכן התורה דורשת שנהיה אדונים שולטים באמת ולא נשלטים בדחפים יצריים, לכן נפסיק להיות מכורים סמארטפונים ולאינטרנט, די!! יש גבול, וחייבים גבול!!! אני הזדעזעתי כשראיתי אינסטלטור בבור ביוב מסריח שמסביבו עפים מקקים והוא שקוע בסמארטפון בתוך הבור, אין גבול, מכור נרצע!!!

גם בחתונות, שולחנות על גבי שולחנות כולם כאחד רכונים על הסלולארי "עבדים נרצעים" ממש נורא!!! ודווקא בזמננו שיש הדגמה לעבד נרצע לרעה אנחנו נראה דוגמא הפוכה ונהיה מתמידים בתורה ובתפילות ובחיזוקים ליראת שמים אמן!!!

כי תראה חמור שנאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזוב לו עזב תעזוב עמו

מדובר בשונא רשע שמצווה לשונאו, אז איך מזה יהפכו לאוהבים?? **הרי** עדיין חובה להמשיך לשונא את הרשע???

ונראה שאין כאן סתירה, שברגע שהשונא יודע שאני כופה את יצרי לעזור לו למרות שמצווה לשונאו, רק בגלל שבשנאה שלי אליו מעורבת גם שנאה אישית, כי הוא שונא אותי על שנאתי אליו "כמים הפנים לפנים", אם כן מתעורר בו רגשות התפעלות, עד כמה עד כמה התורה יורדת לעומקו של אדם ורגשותיו, ועד כמה התורה דורשת ממנו את האמת הפנימית, שהתורה אומרת תעזוב את החבר ואת צער בעלי חיים של הבהמה שקרסה מעומס, ותעזור לרשע לטעון את חמורו אפילו שהוא רשע וגם אין צער בעלי חיים לבהמה שלו, **וכל** זה רק בגלל שבשנאתך המותרת מעורב בה שמץ של שנאה אישית, ואת החלק הזה התורה דורשת שאתה חייב למחוק!!!

והרשע מתוך התפעלותו בהתבוננות זו, ובכוח מצוה זו של כפיית היצר, לבו הרע נמס לגמרי, ומצווה מיוחדת זו היא הנותנת להחזירו למוטב, ושיהיו אוהבים באמת בגלל שהרשע חוזר בתשובה.

והעיר תלמיד יקר מאוד שיתכן ובורא עולם רצה להוציא את השנאה המיותרת מאותו צדיק לכן הביא לו את המצב הזה עם 2 החמורים והאוהב והשונא בכדי לכוף את יצרו ולסלק את השנאה העודפת והפסולה.

והיות ובגלל השונא הרשע - אפילו בלי שום עשייה מצדו התגלגלה זכות ליהודי לכוף את יצרו, זכות זו שהוא שותף למהלך זה יגרום לו לחזור בתשובה, כי יהודי התעלה מאוד וכפף את יצרו לעומקה של נפש בגללו.

ולפי זה גם החמור לקח חלק בעניין וגם לו יש זכות לחזור בתשובה בגלל זה, אבל מה נעשה, הוא באמת חמור!!! ונשאר חמור!! אבל בן אדם חייב להתעורר ולחזור בתשובה ולנצל את הזכות ולא להיות כמו החמור.

זה ציווי מדהים, שעבד כנעני שלא יוצא בשש ולא ביובל, ויש מצוה "שלעולם בהם תעבדו" שלכן אסור לשחרר עבד כנעני, **ובכל זאת** העבד משתחרר כשהאדון הכה אותו והרס לו שן או עין, או אחד מ 24 ראשי אברים, וזה פלא עצום איך העבדות נמחקת במכה אחת!!

ועוד יותר תמוה, שהרי העבד כשרוצה להשתחרר יש לו שיטה פשוטה וקלה, הוא יגרור את האדון שיתן לו מכה או דחיפה הוא לא יעצור את גופו בכדי לא ליפול, אלא אדרבא הוא יפיל את עצמו היישר על השן בכדי להשתחרר.

ואכן ראיתי שאבי תנועת המוסר רבי ישראל סלנטר מבאר את הפסוק בתהילים "הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם" שהעבדים מכוונים את העין שלהם ליד של האדון בכדי שיפיל להם את העין וישתחררו, **ונראה** להוסיף שגם אם עבד לא רוצה להפסיד את העין, בכל זאת הוא יעקוב בעינו אחרי תנועות האדון ויחשב את צעדיו

במדרש תהילים צט' אמר רבי אלכסנדראי: אדם יוצא לדרך, ראה חמורו של שונאו שהוא רובץ תחת משאו, והולך הוא ומסייעו, אומר השונא: חשבתי בעבר שהוא שונאי וטעיתי, ומיד נעשו אוהבים, ומה גרם להם להשלים באהבה?? זה בזכות ששמרו את התורה שכתוב בה "כי תראה חמור שונאך, עזוב תעזוב עמו".

והגמרא בנא מציעא לב' ב' מוסיפה שאם לפניך אוהב - חבר שצריך עזרה לפרוק את חמורו שקרס תחת משאו, שיש בזה גם צער בעלי חיים, ומצד שני יש שם שונא שצריך רק לטעון סחורה על חמורו, שאין בזה צער בעלי חיים, בכל זאת התורה מצוה להקדים ולעזור לשונא, ולמה?? בכדי לכוף את יצרו.

ובגמרא פסחים [קייג]: אומרת ש"חמור שונאך רובץ" מדובר בשונא יהודי, ומקשה הגמרא הרי יש איסור בתורה "לא תשנא את אחיך"?? עונה הגמרא שמדובר שראה בו דבר איסור ערווה חמור, אבל היה רק עד אחד שאסור להעיד (כי חייבים לפחות 2 עדים להעיד בעניין של עריות), אבל מצווה לשנאותו.

ומקשה התוספות שם שאם מדובר שראה יהודי שונא שהוא רשע שמצווה לשונא אותו, למה טוענת הגמרא בבבא מציעא שיקדים לעזור לשונא במקום לחבר, כי צריך לכפות את יצרו, הרי מדובר ברשע!!! **וכי גם על שונא רשע יש צורך לכפות את היצר ולעזור לרשע במקום לחבר צדיק???**

ותירצו שכיון שהוא שונא את הרשע, אז גם הרשע שונא אותו, כפי שכתוב [משלי ז'] "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם", ולכן בגלל תהליך זה מוסיפים שנאה אישית הדדית, ועל השנאה האישית שנוספה שייך כפיית היצר הרע שבנו.

ולכאורה זה סותר את המדרש הקודם, שכתב שמחמת המצווה של פריקה וטעינה הם נהפכים לאוהבים, והרי

וַיִּהְיֶה לִבְנוֹ - מִשְׁפָּטִים

ללמדנו, שבורא עולם דורש מאתנו את האמת הפנימית, ודורש מאתנו עבודת המידות עד עומקה של נפש, שחובה עלינו להוציא מכל מצווה את החלקים הרעים שעירבנו בה בכדי שנהיה נקיים לגמרי, ויעזרנו בורא עולם לכפות את יצרנו הרע, ולעשות את רצונו בשלימות, וכך יראו אחרים ויתפעלו וישונו גם הם לאבינו שבשמים אמן ואמן.

לכוף את יצרו – המשך

ואם כן אין כאן רק דיון של צער בעלי חיים דאורייתא או לא אלא יש כאן גם צד של איסור חמור של לשון הרע דאורייתא ואיך יותר הדבר?! **ולמה** לא הכניסו את זה בדיון הגמרא בעדיפות הטעינה על הפריקה???

ונראה, שאכן **"לכוף את יצרו"** גובר גם על איסור לשון הרע!! ולפי הדברים הקודמים יש להוסיף ולממתק את העניין, שהנה החבר המופתע חוץ מהלשון הרע כביכול הוא רואה כאן רואה כאן בפועל את ה**"לכוף את יצרו"** וממילא גם אם היה כאן לשון הרע מכל מקום זה מותר כי לשון הרע לתועלת.

וייתכן שאין כאן רק לשון הרע לתועלת, שהרי כאמור הרשע מתפעל מאוד מה**"לכוף את יצרו"** שזה דקדוק עד לעומקו של נפש בעבודת המידות, ולכן הרשע מתחזק וחוזר בתשובה שלימה עד כדי כך שהם נהפכים לחברים וידידים כדברי המדרש.

אם כן, אין כאן לשון הרע, אלא בית הזיקוק וזיכוכ של נשמות יהודיות, ובמצב של התעלות רוחנית עצומה כזו של שבירת המידות עד עומקה של נפש וחזרה בתשובה רק שפע של קדושה שופעת ואין מקום לטומאה לחול שם - **"שום דריסת רגל"** רק קדושה עצומה, והחבר בעל החמור הזקוק לפריקה, זכה להיות ושותף במצב קדוש כזה, ועליו להודות לבורא עולם על הזכות שזכה לראות קדושה כזו, זה ייחרט בעיניו לנצח, וממילא אין כאן זכר ללשון הרע!!

כי תראה חמור שנאך רובץ תחת משאו, עזב תעזב עמו.

ולפי זה יש לדון בהמשך הגמרא **שם** שדרשה לדעת רבי יוסי הגלילי **"תחת משאו"** - שהמצווה לעזור לפרוק זה רק אם קודם הבעלים הטעין משא שהיה ראוי לכושר המשא הראוי לחמור זה, **אבל** אם הטעינו יותר מהראוי, אז לא חייבים לעזור לו.

ולפי דרכו של החפץ חיים, בעצם עלינו להיזהר ביותר שלא נגרום לעצמינו נפילה, ושלא נקרוס באשמתנו, כי אז בורא עולם לא חייב לעזור לנו לדעת רבי יוסי הגלילי שדורש **"תחת משאו"**.

וכל זה לדעת רבי יוסי הגלילי, **אומנם רבנן חולקים** ולדעתם גם אם הבהמה קרסה באשמת הבעלים שהעמיסו עליה יותר מידי - יותר ממה שהבהמה מסוגלת בכל זאת חייבים לעזור, כי הם לא דורשים **"תחת משאו"**, וזה פלא למה אכן לא דרשו משמעות הפסוק כרבי יוסי הגלילי??

וייתכן שחכמים לא רצו שבורא עולם יחסום מאתנו דרכי תשובה, שגם אם אשמים אנחנו שהבאנו לעצמנו את הנפילה, כי נכנסנו לניסיונות ונפלנו כי זה היה מעל לכוחות הנפש שלנו לנצח, **בכל זאת** אבינו אב הרחמן מרחם עלינו וכשאנחנו נבקש עזרה מאב רחום, הוא יעזור ויציל אותנו, **למרות שאשמים אנחנו**, לכן **"תחת משאו"** לא דרשו.

ללמדנו, שמצד אחד עלינו להיזהר לא להיות אשמים בנפילה שלנו כי אז יש דעה שבורא עולם לא חייב לעזור לנו בחינם, ולכן ניזהר מלהיכנס לניסיונות וכדומה, ואם למרות זהירותנו נפלנו יש עלינו חובה להתאמץ בכל הכוח לצאת מהנפילה ולא להסתמך רק על בורא עולם ותפילות וסגולות, אלא עלינו לפעול לסגור את כל הפתחים של היצר הרע, ולברוח מניסיונות!!

ומצד שני, לעולם אל ייאוש, גם אם אשמים אנחנו וחטאנו ופשענו וקרסנו רוחנית באשמתנו, בכל זאת נזכור שדעת רבנן, שבכל זאת יש מצוה לבורא עולם לעזור לנו, אז נתחנן לעזרת אבינו שבשמים ונתאמץ לצאת מעמק הבכא ומשאול תחתית, ובורא עולם יהיה בעזרנו תמיד אמן ואמן.

בתחילת תפילת שחרית של שבת קודש **פרשת קדושים** פתאום בורא עולם נתן לי חידוש עצום המשך מדהים לחידוש הקודם, אכן היהודי כיפף את יצרו ובמקום לעזור לחברו עזר לרשע לשונא, אבל נדמיין לעצמנו את המצב הנה החבר הצדיק שהבהמה שלו קורסת ומתייסרת תחת משאה, כאשר הוא רואה את ידידו מיד החבר מודה להקב"ה על השליח הטוב שבא להצילו.

והנה להפתעתו הרבה הוא מבחין שידידו פונה ממנו הולך לסייע לאדם אחר שנמצא במצב פחות בעייתי ממנו, שהרי לשני יש רק צורך בטעינה והבהמה שלו לא סובלת ונמצאת בצער ובסכנה!!! והידיד מתפלא איפה הידידות שלנו נעלמה?? ומה פתאום הוא מתעלם מהעזרה ההגיונית והמתבקשת לעזור קודם לחבר ולצער בעלי חיים???

ואז הוא קולט!!! אהה, הידיד שלי עוזר לטעון במקום לפרוק כי ההוא בעל החמור שרק טעון טעינה למרות שנראה צדיק בעצם הוא רשע שמצווה לשנוא אותו שידידי ראה בו ביחודי דבר עבירה של ערווה שאסור לספרו לבית דין מפני לשון הרע אבל מותר לרואה לשונאו בעצמו וכאמור.

ונשאלת השאלה הרי היהודי ברגע שעזר לשונא לטעון את בהמתו ולא לפרוק לחברו, הרי בכך בעצם הוא סיפר לשון הרע לחברו - על השונא שהוא רשע וחוטא בעבירות חמורות שמצווה לשונאו???

הגמרא בבא מציעא לב' אומרת אם הלך בעל החמור וישב לו בצד, ואומר לאנשים אני יושב בצד אבל לכם יש מצווה לפרוק ולטעון, לכן תפרקו ותטענו לבד!!! הדין **שפטורים מלעזור** לו, שנאמר **"עמו"**, שאם הבעלים יכולים ולא מתאמצים לעזור לעצמם, והם מנסים לנצל טוב ליבם של אחרים, אז התורה פוטרת ואין חובה לעזור.

אומר החפץ חיים זצ"ל נלמד מזה כלל גדול לעבודת ה', שהנה כתוב בגמרא בקידושין **ל' ב' אמר ר"ש בן לוי**: יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, שנאמר **"צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו"** ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו שנאמר **"אלוקים לא יעזבונו בידו"**.

טוען החפץ חיים, שבורא עולם שעוזר לנצח את היצר הרע, זה רק בתנאי שהבעלים - האדם משתדל בעצמו לנצח את היצר הרע, שרק אם מתאמץ היות ולבד הוא לא יצליח להתגבר על היצר, אז הקב"ה יעזור לו לנצח.

אבל, מי שלא מתאמץ כראוי במלחמת היצר, אז גם הקב"ה לא יעזור לו, וברור שהיצר ינצח אותו, וזה יהיה באשמת האדם.

וַיִּהְיֶה לִבּוֹ מִשְׁפָּטִים

עזוב תעזוב עמו – צער בעלי חיים

ונראה לתרץ שאין כאן סתירה בדעתו של הרמב"ם, שאכן דעת הרמב"ם שצער בעלי חיים הוא דאורייתא, ובכל זאת כשהבעלים לא משתתפים בפריקה ובטעינה סובר הרמב"ם שפטור מלעזור, כי התורה מתירה צער בעל חיים דאורייתא בשביל חינוך למידות טובות, שלא ניתן יד לניצול ושחיתות מידות!!! שהוא ישב וינצל את חיוב אחרים בקיום המצוה.

ומה שהגמרא ענתה בתחילת הסוגיה שלדעה שצער בעלי חיים דאורייתא אז אם הבעלים לא עוזרים פטור - הכוונה פטור בחינם אבל חייב בשכר, זה רק לפני מסקנת הגמרא, אבל בהמשך הגמרא ובמסקנתה היא מחדשת שלכל הדעות "לכוף את יצרו עדיף" שחייב לטעון לשונא במקום לפרוק לאוהב, גם אם צער בעל חיים דאורייתא, בכדי להרוויח עניין מוסרי והוא לכוף את היצר הרע.

אם כן גם כלפי זה שלא לעזור בכלל ואפילו בשכר לבעלים שרוצים שאני יקיים את המצווה והם ישבו בטלים, לפי מסקנת הגמרא - לכל הדעות גם לדעה שצער בעלי חיים דאורייתא, בכל זאת יהיה פטור לגמרי מלעזור, וזאת בכדי לא להיות מנוצל ולעזור לשחיתות המידות של השני שמנצל את חובתי במצווה.

והסיבה לרעיון שמבטלים איסור צער בעלי חיים בשביל רעיון מוסרי וחינוכי, אפשר לבאר זאת על פי מה שכתב הנימוקי יוסף, שטען שאם מותר לבטל איסור צער בעלי חיים לצורך הנאת בני אדם, כמו לשחוט בהמה בשביל לאכול מנת בשר, כל שכן שמותר מפני כבוד זקן אפילו לא תלמיד חכם שלא מכבודו לפרוק ולטעון בהמה,

ולפי זה נראה לי גם, שכל שכן התירו צער בעלי חיים לצורך חינוך בני אדם למידות טובות!!!

ללמדנו, שבזאת עולם חשוב לו עד למאוד תיקון המידות שלנו, וגם דואג שאף אחד לא ינצל אותנו, שלא יתפתח שחיתות מידות, ולכן הוא מתיר אפילו איסור של צער בעלי חיים, העיקר שהמידות שלנו יהיו תקינות ושנהיה אנשים מוסריים.

"ואנשי קודש תהיו לי, ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו"

והייתם קדושים לאלוקיכם!! ואם כן איזה עניין קדושה מדובר כאן?? וראה בפרשת בא מה שתירצתי בעניין בפסוק "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו"

פסק הרמב"ם (פרק יג' הלכה ח' הלכות רוצח ושמירת נפש) שאם הבעלים של הבהמה שקרסה תחת משאה אומר: עליך מצווה לפרוק לכן פרוק לבד, פטור!!

ומדייק המנחת חינוך במצוה פ' אות ב' שמשמע מהרמב"ם שפטור לגמרי, ואפילו אם יקבל שכר אינו חייב. ולכן הוכיח מכך שלרמב"ם צער בעל חיים לא דאורייתא - שאינו איסור מהתורה רק איסורו מדרבנן, כי אם צער בעל חיים אסור מדאורייתא היה על הרמב"ם לפרט שפטור מלעבוד בחינם, אבל חייב לעזור תמורת שכר, בכדי למנוע צער בעלי חיים דאורייתא, והיות והרמב"ם סתם שפטור, משמע שפטור לגמרי.

ואילו באות ט' חזר בו המנחת חינוך, והוכיח שלרמב"ם צער בעלי חיים דאורייתא, מכך שהתיר לבטל כלים מהיכנו בשבת (דהיינו שאסור מדרבנן לקחת כלי שהיה מותר לטלטל אותו בשבת ואני גורם שיהיה אסור להמשיך לטלטל אותו בשבת) בשביל למנוע צער בעלי חיים, ולכן התיר הרמב"ם להציל את הבהמה שנפלה לאמת המים על ידי להניח שם כריות ושמיות.

כי אם צער בעל חיים לדעת הרמב"ם זה רק איסור דרבנן, אם כן יהיה אסור לבטל את הכלים, למרות שביטול כלי מהיכנו זה רק איסור דרבנן, כי אסור לבטל איסור דרבנן בקום ועשה בפועל בשביל לקיים דרבנן אחר, אלא שבאל תעשה עדיף.

ובכל זאת קשה, שהרי יש את הראיה הקודמת שממנה משמע מהרמב"ם שצער חיים דרבנן, שהרי הרמב"ם סתם דבריו, ומשמע שתמיד פטור לעזור ולפרוק כשהבעלים לא עוזרים לא רק בחינם פטור אלא אפילו בשכר גם כן פטור מלעזור.

כל אלמנה ויתום לא תענון, אם ענה תענה אם צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו.

ונראה לתרץ, שאותו מציק לא תמיד מבין שזה עונש, ובעת צרה הוא גם יצעק אל ה' שיעזור לו, ואז הקב"ה ישמע את תפילתו וייתן לו גם הרגשה שאכן בורא עולם קיבל את תפילתו שנאמרה מכל הלב.

והמציק מצפה לראות את הישועה, ויתכן שאפילו יראה לו שהדברים מתחילים להסתדר לטובה והישועה ממש קרובה לבוא, והוא יצפה וימשיך לצפות לחינם ולריק, כי רק ליתום הקב"ה שומע ועונה, כי את "צעקתו" ה' שומע ועוזר, ולא את צעקתו של המציק!!! אלא הקב"ה יתן למציק להתאכזב קשות.

לכאורה לא מובן מה הקשר בין תחילת הפסוק "ואנשי קדש תהיו לי" לחלקו השני של הפסוק "ובשר בשדה טרפה לא תאכלו, לכלב תשליכון אותו!!" וגם קדושה זה בעיקר בשמירת העיניים כמו שכתוב "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם

כתב בעל הטורים שבפסוק זה יש כמה כפילויות "ענה תענה" צעק יצעק" שמע אשמע", לומר שכפי שתצער יתום ואלמנה כך הקב"ה יעשה לך!!!

ויש לתמוה, שמילא "ענה תענה" יש לזה משמעות, שתענה כפי שאתה ענית אותו, וגם "צעק יצעק" גם כן יש משמעות שכפי שהוא צעק גם אתה תצעק, אבל גם בזה יש קצת צריך עיון שהרי היתום צעק לה' שיעזור לו ואילו אתה המציק למי תצעק?? ואולי תצעק אל ה' מתוך תשובה שימחל לך, אבל הכפילות השלישית ממש תמוהה, "שמע אשמע", וכי כפי ששמעתי ליתום אשמע גם לך - המציק??

וזו מזכיר לי סיפור על אחד שקנה כרטיס לוטו, ואחרי כמה ימים הלך לבדוק בדוכן וזה היה סגור אבל בחלון הוא ראה את המספרים הזוכים, ולהפתעתו הרבה מאוד זה בדיוק המספרים שהופיעו בכרטיס שלו, ההתלהבות שלו הייתה עד לב השמים, והוא מיד לקח מונית למפעל הפיס כולו מרוגש ומרחף בדמיונותיו על מה שהוא יעשה במיליונים!!!

ובמשדדי מפעל הפיס כשהעבירו את כרטיסו הוא גילה שזכה רק ב 10 שקל, הוא התחיל לצעוק זה גניבה איפה המיליונים המובטחים לפרס הראשון שזכיתי בו?? אבל התברר שהמודעה בדוכן היו מספרים של שבוע קודם!!! לכן חייבים להיזהר מאוד מאוד בצער יתום ואלמנה ואדרבא נשתדל לקרובם ולהאיר להם פנים ולשמחם!!!

וַיִּהְיֶה לְבָנוֹ - מִשְׁפָּטִים

בכור בניך תתן לי, כן תעשה לשרך לצאנך שבעת ימים יהיה עם אמו ביום השמיני תתנו לי

וייתכן בפשטות, שגם לעניין יום השמיני, בהמה עד יום 8 לא ראויה לקרבן כשם שאדם לא ראויה למילה לפני יום 8, ולאחר יום 8, יש ציווי "ואנשי קודש תהיו ליי".

שכל החיים נשמור על קדושת ברית מילה, שמהיום השמיני והלאה זה ההקרה שלנו לבורא עולם שנשמור על קדושתנו, ואם לא, שהאדם "טריפה"- רקוב מפנים "לכלב תשליכון אותו" ראויה האדם להיזרק לכלבים רח"ל.

לכן כולנו נתחזק ונקיים מהרגע ולנצח "ואנשי קודש תהיו ליי", שלא נהיה צבועים אלא שלמים מבפנים בסתר ובגלוי שיתקיים בנו יראת שמים טהורה עומדת לעד אמן ואמן.

והנה אהרן וחור עמכם מי בעל דברים יגש אליהם

ואם תרצה לטעון שמה שלא הולכים אחרי בת קול ונבואה זה רק כשיש רבים נגד זה כך שהבת קול נוגדת את ההלכה שאחרי רבים להטות, אין זה נכון שהרי **הגמרא בתמורה טז'** כותבת ששלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה ואמרו לו ליהושע שאל אותם בנבואה, א"ל יהושע אי אפשר כי לא בשמים היא, וכן אמרו לו לשמואל שאל הלכות בנבואה, אמר להם אלה המצות שאין הנביא רשאי לחדש דבר.

ובתחילה רציתי להוכיח עוד כדברי, **מהגמרא בחולין קנז'** שלא מאמינים לדבר חידוש אפילו אם אמרה יהושע בן נון, כי דבר שלא כתוב בתורה אי אפשר אפילו לנביא כיהושע לחדש דבר שאינו נשמע, ומזה שהגמרא לא נקטה שאפילו אמרה משה רבינו לא נקבל חידושו, סימן שמה שרבינו יכול כן לחדש על פי רוח הקודש ונבואה בשונה משאר הנביאים, שוב מצאתי שכוונתי בזה לדברי המשך חכמה, וכפי שכתבתי קודם בטעם הדבר.

אך דחיתי את הראיה, על פי **הסבר החתם סופר** שם שמבאר שגם למשה רבינו בסברת עצמו לא נקבל ממנו אם הדבר אינו נשמע, ואין זה קשור לעניין לא בשמים היא,

אלא שם בסוגיה מדובר שהיות והחידוש לא מתקבל על הדעת לכן אם יהושע בן נון היה אומר זאת מפי רבו משה היינו טוענים שיהושע טעה בהבנת דברי רבו ולא דייק, אבל את זה אי אפשר לטעון כלפי משה רבינו שחס ושלום משה לא טעה במה שאמר בשם הקב"ה שלמדו תורה, כי אם נפקק בשמועת משה אזי תפוג כל התורה כולה ח"ו.

אומנם זה עדיין לא מתרץ לנו מה שמצאנו כלפי עגלה ערופה, ששם כתוב שאם מצאו אדם הרוג ולא ידוע מי הרגו שעורפים עגלה ובית דין אומרים "כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל ונכפר להם הדם, ואתה תבער הדם הנקי מקרבך כי תעשה הישר בעיני ה'", ובתרגום יונתן כתב שלאחר תהליך זה תוך ימים מעטים היה יוצא מנבלת העגלה חיל של תולעים עד בית ההורג, ועל זה אמר **ואתה תבער הדם וגו'**, ואתה תבער הדם הנקי, סופי תיבות רימה, עד כאן:

ונחלקו המפרשים בכוונת דבריו, שהרי "לא בשמים היא", ויש שתרצו שהתולעים הם שהרגו את הרוצח, אבל מלשון הפסוק משמע שהקב"ה יגלה מי הרוצח, ואילו בית דין הם שיעשו הישר בעיני ה' ובי"ד הם אלו שיהרגו את הרוצח, וכן מפרש בספר **צרוח המור**.

והרי עגלה ערופה מתקיימת גם אחרי פטירת משה רבינו, שלא כהמן שהיה רק בתקופת משה רבינו, ואם כן התירוץ הקודם לא יועיל לתרץ כאן?

ברש"י כתוב, שיש כאן בפסוק מספר עניינים, א. שכשם שבכור אדם לאחר 30 יום נפדה, כך בכור בהמה הבעלים מטפל בו 30 יום ולאחר כן מוסרו לכהן, ב. בהמה אסורה להקרבה עד היום השמיני מלידתו, כי 7 ימים יהיה עם אמו, ג. להיות אנשי קודש ולפרוש מטריפות, ולכאורה מה הקשר בין כל הדברים שבפסוק, והרי נראה בפשטות הפסוק שלפחות יש קשר בין בכור בניך - לבהמה שרק ביום השמיני היא כשרה לקרבן?!

בגמרא ב"ק מו' רצו ללמוד מפסוק זה את הדין שהמוציא מחברו עליו הראיה - דהיינו בעל הדברים יגש לבית דין עם עדים, וראיתי שבספר בית אל מובא בשם רבי אריה לייב נתנזון זצ"ל אביו של בעל השואל ומשיב, שדייק מזה שאצל משה רבינו לא היה צורך בעדים, כי משה רבינו ברוח קדשו ידע עם מי הצדק והאמת.

וזה פלא עצום שהרי יש כלל בגמרא ב"מ נט' שלא בשמים היא שלאחר מתן תורה פוסקים הלכה רק לפי כללי ההלכה, ואיך נפסוק דין בכוח רוח הקודש?? ובעצם שאלה זו ראיתי שהקשו המפרשים כלפי מה שהגמרא ביומא עה' כתבה בקשר למן, שהתורה תיארה את המן "גד לבן" שמגיד ומלבן את הספיקות בדין - ע"פ המהרש"א, כיצד שנים שבאו לפני משה לדין זה אומר עבדי גנבת וזה אומר אתה מכרתנו לי אמר להם משה לבוקר משפט למחר אם נמצא עומרו בבית רבו ראשון בידוע שזה גנבו אם נמצא עומרו בבית רבו שני בידוע שזה מכרו לו, וכן איש ואשה שבאו לפני משה לדין זה אומר היא סרחה עלי והיא אומרת הוא סרח עלי אמר להם משה לבקר משפט למחר אם נמצא עומרה בבית בעלה בידוע שהיא סרחה עליו נמצא עומרה בבית אביה בידוע שהוא סרח עליה.

וייתכן לתרץ בפשיטות, שהסיבה שלא פוסקים על פי רוח הקודש שהרי כתוב לא בשמים היא - והנה המשך הפסוק הוא "לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמיענה" וממילא היות ומשה רבינו כן עלה לשמים והוריד לנו את התורה מהשמים אם כן מותר למשה לפסוק לפי רוח הקודש, כי המשמעות היא שברגע שהיות ואי אפשר לברר למעלה בשמים ממילא ברור שהתורה רוצה שנפסוק אך ורק לפי כללי ההלכה שיש בידנו לפסוק.

ותירוץ זה מתאים גם כלפי המן, שהרי המן ניתן בזכות משה רבינו, ואם כן כוח משה רבינו במן ואפשר לפסוק על פי זה, בפרט כשמה רבינו עדיין חי.

והנה בחטא העגל גילו על ידי השמש מי חטא ודנו למוות על פי זה בלבד, כמו שמצאנו ברש"י בשם המדרש (תנחומא בלק יט) "נגד השמש", אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם מי מודיעני הנצמדים, אמר לו אני מפרסמם, היה הענן מתקפל והחמה זורחת על כל מי שטעה, ותולים אותו מיד.

וגם את זה אפשר לתרץ שתקופת משה פסקו לפי רוח הקודש והוכחות שלא על פי ההלכה, וכאמור קודם, אבל בתקופות לאחר משה רבינו גם כשיצאתה בת קול ואמרה מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום, ככל זאת עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: לא בשמים היא, שאמר רבי ירמיה מאז שנתנה תורה מהר סיני אין אנו משגיחים בבית קול.

וַיִּהְיֶה לְבִנּוֹ - מִשְׁפָּטִים

זריחת השמש בחטא העגל על פי ציווי מיוחד של הקב"ה כי יצא הנגף בעם.

ואולי גם יתורץ מה שהורגים על פי התולעים את הרוצח שלא נודע לבי"ד מי הוא, שהרי יש צורך עצום לציבור שיהיו רגועים שאין רוצח חופשי שעלול לרצוח שוב בלי שאף אחד ידע עליו, וזה גורם פחד עצום לעם, וממילא גם בזה שייך לטעון שזה כהוראת שעה, אבל זה לא מתרץ את עניין המן שהיה מגלה ומברר, או מה שמשא רבינו פסק ברוח הקודש, כי באלו השנים לכאורה אין בזה צורך גדול של הוראת שעה,

ואולי בכדי להקל על משה לפסוק לעם שעמדו עליו מבוקר עד ערב כפי שטען יתרו, אבל זה דוחק כי מדוע יחשב זה צורך גדול עד כדי הוראת שעה נגד כללי ההלכה, וכמו כן הרי המן המשיך 40 שנה גם כאשר כבר היו שרי עשרות וכו'), ועל כן צריך לתרץ כאמור קודם ויל"ע.

ללמדנו שהעוצמה שבידנו חזקה היא מאוד מאוד, כי בורא עולם נתן לנו את התורה הקדושה ואת כלליה ופריטיה, וכוח זה מנצח כל כוח רוחני אחר או כוח על טבעי, והקב"ה קבע בחוקי התורה שיש בכוח התורה לרפאות את תחלואי היצר, יותר מכל הניסים ונפלאות, כמאמר חז"ל בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, וכן אמרו אם אתה רוצה אתה מושל ביצר הרע על ידי שתעסוק בתורה,

אז עלינו להאמין שזה הכוח האמיתי שפועל באמת ולאורך זמן נגד היצר הרע הבער בנו, רק נעסוק בתורה באמת ובהתמדה הן בכמות הזמן והן באיכות הלימוד, ובעזרת השם כוח התורה יחזירנו בתשובה שלימה אמן ואמן.

ויכסו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן

ואם תאמר שהבשר שקיבלו בתחילה יחד עם המן בשר בערב ומן בבוקר, ומזה היה על משה להתנקות, קצת קשה שהרי בגמרא לדעה שהמן לא היה מנקה את שאר המאכלים, לא הביאו לדוגמא את הבשר שקיבלו מאת ה' בערב, אלא הביאו דוגמא את המאכלים שקנו מהגויים שבסביבות המדבר.

משמע שגם הבשר נבלע באיברים למרות שאינו אוכל רוחני כמו המן בכל זאת הקב"ה לא רצה להטריחם ללכת ג' פרסאות בכדי לצאת מחוץ למחנה לעשות את צרכיהם ולכסות את צאתם וכדברי רש"י בע"ז.

ותלמידי היקרים והמצוינים הבה"ח דניאל בן חיים ונהוראי לוגסי שיחי' תרצו באופן נפלא!! שיתכן שמשא אכל מהקורבנות שלמים שהקריבו בהר סיני, ומבשר קורבנות אלו היה על משה להתנקות, ולמרות שכתוב שהזקנים אכלו ונענשו על כך בהמשך, אין מחייב שמשא לא אכל מבשר הקורבנות, שהרי הקב"ה אמר למשה שיקריבו קורבנות בהר סיני במתן תורה שנאמר "תעבדון את האלקים על ההר הזה" וזה התקיים בקורבנות אלו – חזקוני.

ובפרט שמכאן למדו שבכל גרות חייבים מילה טבילה וקרבת, וא"כ למרות שמשא רבינו אכל מבשר הקורבנות בכל זאת התורה מציינת דווקא את אכילת הזקנים ולא את אכילת משה רבינו, כי הם אכלו בשר ותוך כדי הסתכלו בשכינה והיה בזה עניין של קלות ראש, ואילו משה אם אכן אכל הרי שזוהר לא להסתכל בשכינה כביכול בעת האכילה.

אומנם בלשון הראשונים (רבינו בחיי והחזקוני), משמע שהתורה מציינת את הניגוד בין הזקנים שאכלו שלמים בראותם את השכינה, לבין משה רבינו שלא אכל משך 40

אלא נראה לתרץ על כל העניין בפשטות, שכל הלכה שנפסקת על ידי נס שכתוב בתורה לפסוק על פיה, על זה אין את הכלל שלא בשמים היא, כי אכן זה כתוב בתורה שניתנה לנו, שבתורה שניתנה לנו כתוב שהמן גד לבן מברר כמו עדים, וכן בעגלה ערופה התורה מגלה לנו שהנס של התולעים יגלה לנו מי הרוצח ועלינו לעשות דין על פי זה.

ואכן כלפי ניסים חדשים כמו בת קול שתחדש הלכה, בזה יש את הכלל שלא פוסקים על פי ניסים ובת קול כי לא בשמים היא ואי אפשר לחדש הלכות וברירי הלכות ודינים על פי מה שלא כתוב בתורה.

ואחי הגדול ממני בחוכמה ובשנים ובכל מעלות טובות **הרב שאול ריינר שליט"א** טען שהנה יש כלל של הוראת שעה, **כאליהו שהקריב בהר הכרמל, ויהוא שהרג את כל בית אחאב על פי הוראת נביא,** שעל כגון אלו לא אומרים לא בשמים היא, ואכן על פי זה אפשר לתרץ מה שהרגו לפי

ללמדנו שהעוצמה שבידנו חזקה היא מאוד מאוד, כי בורא עולם נתן לנו את התורה הקדושה ואת כלליה ופריטיה, וכוח זה מנצח כל כוח רוחני אחר או כוח על טבעי, והקב"ה קבע בחוקי התורה שיש בכוח התורה לרפאות את תחלואי היצר, יותר מכל הניסים ונפלאות, כמאמר חז"ל בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, וכן אמרו אם אתה רוצה אתה מושל ביצר הרע על ידי שתעסוק בתורה,

אז עלינו להאמין שזה הכוח האמיתי שפועל באמת ולאורך זמן נגד היצר הרע הבער בנו, רק נעסוק בתורה באמת ובהתמדה הן בכמות הזמן והן באיכות הלימוד, ובעזרת השם כוח התורה יחזירנו בתשובה שלימה אמן ואמן.

ויכסו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן

בגמרא יומא ד' יש מחלוקת במהות הששה ימים הללו שמשא היה מכוסה בענן, רבי נתן אומר לא בא הכתוב אלא למרק - לנקות שיירי אכילה ושתיה שבמעיו לשומו כמלאכי השרת, רבי מתיא בן חרש אומר לא בא הכתוב אלא לאיים עליו כדי שתהא תורה ניתנת באימה ברתת וביע.

וכאן היה קשה לי שהרי משה לפני עלייתו להר סיני הרי אכל את המן שהוא לחם אבירים, והוא מזון רוחני עד כדי כך שהיה נבלע בעצמות, ומדוע היה צורך למשה להתנקות משיירי המן, כאשר אין שאריות למן בתוך המעיים??

ועל זה אפשר לתרץ לכאורה כדברי התוספת ישנים **ותוספות הרא"ש** שמצאנו בהמשך הגמרא בדף עה' מחלוקת בין רבי ישמעאל לרבי אלעזר בן פרטא האם המן היה מנקה ומבליעה בעצמות את כל המאכלים שאכלו מלבד המן - כגון אוכל שקנו מהגויים, ודעת רבי נתן היא כדעת רבי ישמעאל שהמן לא ניקה את שאר המאכלים, ולכן על משה רבינו היה צורך להתנקות ממאכלים אלו.

והתקשתי מאוד בדבר שהרי המן סיפק כל צרכי עם ישראל במדבר ככתוב בהגדה של פסח, ופלא שמשא רבינו יאכל עוד מאכלים מלבד המן?? וכי להנאתו הוא אוכל??

ובפרט שלדעה זו שהמן לא הבליע את שאר המאכלים אם כן על אלו המאכלים היו צריכים לצאת מחוץ למחנה בכדי להיפנות ולכסות את צאתם, וכי משה רבינו יכניס עצמו למצב כזה כאשר הוא צריך להיות זמין כל עת לקודש??

וכמדויק ברש"י עבודה זרה דף ה' שמפני שהמן היה נבלע בכל אבריהם אינם יוצאים לחוץ, קראוהו קלוקל ורגנו על כך, והיא היתה להם טובה גדולה שלא היו צריכים לטרוח ולצאת שלש פרסאות.

וַיִּהְיֶה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁפָּטִים

ישראל, כי בנשמת משה כלולים כל עם ישראל כמובא בכתבי האר"י ז"ל, שכל עם ישראל ככה יקבלו וילמדו תורה, ולכן בחטא העגל אמר לו ה' "לך רד כי שחת עמך", וכתב רש"י: רד מגדולתך לא נתתי לך גדולה אלא בשבילם באותה שעה נתנדה משה מפי ב"ד של מעלה – עד כדי כך, נידידו למשה!! כי נשמות ישראל כלולות בו.

אם תאמר מה שייך עוד להוסיף עוד יראה על משה רבינו? על זה מפרש רש"י: להבדילו מבני אדם שתחול עליו אימה, בהיותו לבדו יבין וישים לבבו להיכנס למחנה שכינה באימה, ומזה למד רש"י שיש דין פרישה לכהן גדול, אבל כאמור קודם יתכן שלא עבור עצמו לבדו היה לו למשה להחיל אימה אלא עבור כל עם ישראל, ולכן לא נאמר בגמרא "כדי שיקבל תורה באימה" אלא כתוב "שתהא תורה ניתנת" - והכוונה לכל כלל עם ישראל.

אם כן יתכן שאכן משה קודם עלייתו להר סיני אכל רק מן ולא הוסיף לאכול אוכל שנקנה מגוים, בכל זאת משה רבינו כשמירק עצמו מלאכול מן באותם ששה ימים שמשו התחלה 40 יום, פרש מאכילה גשמית – (כי כאמור המן התגשם בירידתו לעולם), לא רק מירק את גופו מאכילה כלל, אלא גם כביכול מירק את כל נפשות ישראל מגשמיות מיותרת – אוכל מיותר שקנו מהגויים, וכאמור שיהיו ראויים לדרגות עצומות של קבלת התורה – הלוחות, והתקרבות עצומה לשכינה.

וכל כך למה?? כי ישנו כלל במדרש הביאו תוספות בכתובות קד' שעד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו, ואין ספק שהיות והמן סיפק כל צורך מזונם, אם כן כל אוכל שקנו מהגויים הוא בגדר מעדנים כי רצו להרגיש אוכל גשמי יותר מהמן הרוחני.

ודברי אלו מתאימים גם לדברי הראשונים שהזכרנו שמשם התנקה מהמאכלים שקנו מהגויים, ובעצם זה גם מתאים לדעה השנייה בגמרא שם שלמרות שהמן ניקה את כל המאכלים שאכלו בכל זאת היו צריכים לנקות במובן הרוחני את עם ישראל אלו שאכלו מעדנים ומותרות.

וברוך השם מצאתי בספר השל"ה על מסכת שבועות בפרק תורה אור רלד' שהקשה את קושייתי שלא יתכן שמשם רבינו אכל מאכלים שנקנו אצל הגויים שהרי המן סיפק את כל צרכו, ולכן ביאר שמשם רבינו התנקה מזוהמת אכילת אדם הראשון מעץ הדעת, וברוך ה' שכיוונתי לחלק מדבריו, כמו זה מסייע לחידושי שאין הדברים כפשוטם ממש.

ללמדנו שמשם רבינו ובפשטות כל צדיקי הדורות ממשיכי הנהגת ומסירת התורה דור אחר דור ממש רבינו, וחשוב שנדע שגדולי ישראל הם לבם של עם ישראל, ועבודת ה' שלהם היא לא רק להצלחתם האישית אלא הם מוסרים נפש בעבודת הקודש שלהם עבור כלל עם ישראל, ושמענו על צדיקים גדולים שמסרו נפשם בתפילה כשהיה סכנה לעם ישראל ואכן הסכנה התבטלה וחלפה בניסי ניסים, ואומנם אותם צדיקים נפטרו אחרי שהתבטלה הגזירה, וכך גם שמעתי על האדמו"ר מלעלוב זצ"ל שנפטר מכוח מסירותו בתפילה על עם ישראל.

ועל כן חובת הכרת הטוב עלינו, ועלינו להחזיר לרבותינו אהבה והתמסרות, ומעל הכל חובה עלינו להכנע בפניהם, ולקבל את כל דבריהם באהבה ובלי פקפוק והרהור וח' לא לערער על דבריהם, כי המהרהר אחר רבו כמהרהר אחרי מלכות שמים, וגם חובה עלינו להאמין באמונה שלימה שכל רצון רבותינו זה אך ורק לטובתנו האמיתית והשלימה.

ולא נתפעל מכת הליצנים שמדברים סרה במלאכי ה', וזכור נזכור שאפילו על משה רבינו דיברו סרה ולשון הרע של עריות וכל דבר רע, ושום תגלית אינה חדש תחת השמש, כי זאת רעה עתיקת ימים לדבר רע על גדולי ישראל, ותמים תהיה עם ה' אלוקיך וכך תצליח.

ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה

בבירור שהמן שהזין אותם היה אוכל רוחני כי הוא נבלע באיברים ולא היו צריכים להיפנות בגללו, וכך האמינו ש"לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי אם על מוצא פי ה' יחיה האדם" כדברי התורה הקדושה.

יום בהתקרבותו אל ה', ומשמע מדבריהם שמשם לא אכל מבשר הקרבנות, וכן משמע שבזמן שהזקנים אכלו שלמים משה כבר התחיל את ה 40 יום בשמים.

כמו כן מכך שהגמרא ביומא דף עה' שחוקרת מדוע היה צורך להתפנות מחוץ למחנה הרי המן נבלע באיברים, והגמרא מתרצת שהיו צריכים לצאת עבור מאכלים קנו מהגויים, משמע שכל אכילה ראויה כבשר שניתן להם יחד עם המן וכן בשר הקרבנות שאכלו הכהנים על זה לכל הדעות לא היו צריכים לטרוח להיפנות אלא כל זה היה נבלע באברים בכדי לא להטריח את עם ישראל ככתוב ברש"י המובא קודם.

לכן נראה לחדש שאכן על משה היה להתנקות אך ורק מהמן והמים ששתה קודם עלייתו להר, ולמרות שהמן נבלע באיברים מכל מקום היה על משה להתנתק מעולם החומר מהמושג אכילה גשמית, שהרי גם לדעת רבי עקיבא שהמן הוא אוכל של מלאכי השרת, מכל מקום כשהוא הגיע לארץ הוא התגשם לצורת אכילה של לחם ולא כאור רוחני שמזין את המלאכים, ע"י רמב"ן שמות טז' ו' ושפת אמת בשלח סא'.

ועי' מהרש"א יומא ע"י שכתב שמשם 40 יום, לחם לא אכל אבל מן הוא כן אכל ע"פ רבי עקיבא, ומה א"כ הגדולה שלא אכל לחם הרי כל עם ישראל לא אכלו לחם רק מן?? אלא ע"כ שהמן בשמים הוא רוחני ומתגשם כשירוד לארץ, ומשה אכלו בשמים כשכולו רוחני.

ולפי זה דעת רבי נתן בגמרא כאן מתאימה לכל הדעות בגמרא בדף עה', דהיינו גם לדעת רבי אלעזר בן פרטא שהמן ניקה והבליע באיברים את כל המאכלים שאכלו גם ממה שקנו אצל הגויים, אבל צר לי מאוד על כך שזה לא תואם לדברי הראשונים.

וברוך השם יתברך בנסיעה התחדש לי מהלך מחודש, שהנה בגמרא בשאלה מדוע משה התעכב 6 ימים לפני שקראו ה' אליו למשך השלמת 40 יום, הביאה גם את תשובת רבי מתיא בן חרש שאמר לא בא הכתוב אלא לאיים עליו כדי שתהא תורה ניתנת באימה ברתת ובזיע.

ולכאורה קשה שהרי אם היה זה לאחר מתן תורה אם כן משה היה כל השבוע שקודם מתן תורה בהכנות גדולות למתן תורה, וגם הזהיר את עם ישראל בכמה הזהרות על פרישות וקדושה ועל עוצמת מתן תורה, אלא יתכן שכל ההכנות של משה רבינו זה לא רק עבורו אלא עבור כל עם

ישראל, כי משה רבינו היה אוכל רוחני כי הוא נבלע באיברים ולא היו צריכים להיפנות בגללו, וכך האמינו ש"לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי אם על מוצא פי ה' יחיה האדם" כדברי התורה הקדושה.

זהו המן שהיה בזכות משה כדברי הגמרא תענית ט', זה גם בכדי שעם ישראל יאמינו ויבינו איך משה התקיים בלי מזון 40 יום ו 40 לילה, כי גם הם אכלו אוכל שמקורו רוחני והזין אותם בדרך נס בכל הטעמים שרצו לטעום, וראו

וַיִּהְיֶה לְבַנּוֹ מִשְׁפָּטִים

נעשה ונשמע

היו ישראל כתינוק שנולד, ולכן בכו על העריות שנאסרו להם על פי המהר"ל, ומשמעות אמירתם "נעשה ונשמע".

עיינן בפרשת כי תשא על הפסוק "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב", שם כתבתי באריכות חידוש מדוע לא

ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו:

הוכיח שאכילתם בהר סיני היה בכדי להפיג את פחדם מהיראה ששררה בעת מתן תורה שאפילו פרחו נשמתן מרוב פחד, וכדברי התורה בעבור תהיה יראתו על פניכם, ולכן נענשו במתאוננים גם על מה שאכלו ושתו בהר סיני.

אגב זה חידוש עצום לחבר בין החטאים של עם ישראל לעשותם כאחד, כי חטא "ויסעו מהר ה'" – כתינוק הבורח מבית הספר היה בסוף חנייתם במדבר סיני לאחר כמעט שנה, ואילו חטא המתאוננים היה לאחר 3 ימים שנסעו ללא הפסקה, ואז חיפשו להתלונן כמתואר ברש"י???

אבל יתכן לפרש בעומק כוונת דבריו הקדושים של החתם סופר שבעצם כפי שכתבתי בפרשת בהעלותך שגם בחטא ויסעו מהר ה' גם יש לתלותו ברצון כשר להיכנס במהירות לארץ ישראל הקדושה, ולכן עדיין הזקנים לא נענשו.

אלא שהתקיים כאן כביכול המושג עד שיבוא השלישי ויכריע בניהם, שבחטאם השלישי שחטאו, וחטאם היה שלאחר מסע של 3 ימים הם התלוננו מדוע רצים בדרך כביכול מתוך לחץ, וזה הוכיח שבחטא של ויסעו מהר ה' באמת הם לא רצו להזדרז להגיע לארץ ישראל, כי אם כן מדוע התלוננו על הזריזות במסע לארץ ישראל אדרבא היה עליהם לשמוח.

ואם כן זה הוכיח שמה שרצו לברוח מסיני לא היה מתוך תשוקה לארץ ישראל אלא כדברי החתם סופר שפחדו שהי טיל עליהם עוד מצוות.

וממילא חטאם השני שרצו לברוח מעוד מצוות הוכיח שמה שאכלו בהר סיני לא היה לשם שמים להראות שקיבלו תורה מתוך שמחה, אלא הוכיח שכוונת אכילתם הייתה להפיג את הפחד שהיה בקבלת התורה, ולכן במתאוננים נענשו על כל החטאים הללו.

ללמדנו עד כמה בורא עולם חוקר ובוחר כליות ולב, ובורא עולם יודע ומוכיח ועד שיהיה ברור גם לאדם עצמו ממה נובעים פעולותיו ומעשיו, כי הרבה מצוות נעשים כביכול לשם שמים ולשם מצווה אבל האמת היא שבעומק מעשה המצווה שעשה האדם מסתתר כוונה שלילית, ולא תמיד בן אדם מודע לכך כי אדם קרוב אל עצמו ואין אדם רואה נגעי עצמו, לכן עלינו להתמיד בספרי מוסר ובספרים המחזקים המוכיחים מוסר, וכן לשמוע שיחות מוסר וחיזוקים, או להתקרב לרב או חבר ירא שמים שיוכיחו.

וכך בן אדם מגלה עד כמה עליו לתקן אפילו את מעשיו שבטוח היה שהם מצוות ומעשים טובים, וכך יתקיים בו התפילה "שלא ניגע לריק ולא נלד לבהלה", אלא שנשמור חוקיך בעולם הזה ונזכה לחיי העולם הבא אמן ואמן.

ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו – מדוע סופו מוכיח על תחילתו?

חזר בתשובה ולמרות שלא תיקן את שורש בעייתו – תאוות הממון, כי ברגע שדוד נפטר ושלמה המלך פיטר אותו הוא חזר להיות כהן לעבודה זרה, בכל זאת הקב"ה שידע את שורש חטאו שלא תוקן וידע שבשוב תאוות הממון להציק לו הוא יחזור לרעה,

למרות זאת בזמן שיונתן חזר בתשובה הקב"ה החליף לו את השם מיונתן לשבואל כי שב לה' בכל לבבו, וזה עדות של בורא עולם שחזרתו בתשובה הייתה 100 אחוז אמיתית, למרות ששורש הנפילה עדיין הייתה קיימת גם בעת חזרתו בתשובה.

כי כל זמן נמדד לפי המצב בו האדם נמצא, אגב חשוב לציין שאותו שבואל בסוף ימיו חזר בתשובה שלימה ושרתה עליו רוח הקודש כל זה על פי הרשב"ם ב"ב קי'.

החתם סופר מביא את דברי רש"י שלזקנים שאכלו בקלות ראש מול השכינה נפרע להם במתאוננים – שמופיע בפרשת בהעלותך "ותאכל בקצה המחנה", ובחטא המתאוננים נכלל שרצו לברוח מהר סיני לאחר שהתעכבו שם כמעט שנה שלימה וה' הרגם ע"י אש ששרפה אותם.

ומוסיף החתם סופר שלכאורה יש ללמוד זכות על הזקנים שאכלו ושתו בהר סיני מול גילוי השכינה הקדושה, שהרי מה שעם ישראל הקדימו נעשה לנשמע לקבל עליהם מה שלא שמעו ולא ידעו זה כמו קבלת התורה מתוך אסמכתא, ובפרט שכביכול קיבלו את התורה מאונס בכך שהקב"ה כפה על עם ישראל הר כגיגית ואמר להם אם לא תקבלו את התורה פה תהיה קבורתכם,

ובגמרא ב"מ ס"ו כתוב שאם שותים יין לאחר עסקה הנראית כאסמכתא אין זה כאסמכתא, אלא העסקה ברת תוקף היא, שהרי הוכיח שהוא שמח בפעולתו ושלם עם הקניין שנעשה כאן בגמירות דעת מושלמת, ושוב דוחה הגמרא זאת בטענה שיתכן שמה שהוא שותה יין זה בכדי להפיג את פחדו וחששו מהעסקה הלא ברורה הזאת, ואדרבא אין כאן הוכחה לגמירות דעת על הסכמה מוחלטת.

ולפי זה טוען החתם סופר שהזקנים אכלו ושתו בהר סיני היה להראות שמחה ולהוכיח שקבלת התורה לא הייתה כאסמכתא וכמתוך כפיה, ואם כן יפה עשו ואין עליהם עונש, ואכן מצאתי כיסוד דבריו ברמב"ן שכתב שהזקנים עשו שמחה ויום טוב, כי כן חובה לשמוח בקבלת התורה.

אבל היות ובחטא המתאוננים כתוב קודם "ויסעו מהר ה'" ופירש"י כתינוק הבורח מבית הספר ששמחו שנסעו מהר סיני, שלא יוסיף להם עוד חוקים ומשפטים, הרי שזה

שאלתי בשיעור האם בעל תשובה שמשך שנים רבות מקיים את כל מצוות התורה, אבל לאחר 5 שנים הוא קרס במעשה עבירה חמור רח"ל, האם נפילתו החמורה הזאת מוכיחה שכל החזרה בתשובה שלו לא הייתה שווה כלום והיא לא הייתה אמיתית???

התשובה של כל בני השיעור הייתה חד משמעית שברור שאין נפילתו לאחר שנים מוכיחה שהחזרה בתשובה לא הייתה אמיתית, אלא באמת האדם חזר בתשובה שלימה ואמיתית רק הייתה לו אחר כך נפילה.

ויש הוכחה לעניין, שהרי יונתן בן גרום נכדו של משה רבינו היה כהן לעבודה זרה, ודוד שהבין שממון חביב עליו ביותר שלכן הוא מינה אותו לשר האוצר שלו, ואז יונתן

וְטָהַר לְבָנוֹ - מִשְׁפָּטִים

שלו אז הייתה **משורש טוב** ולכן הם קינאו להרוג את החוטאים בחטא העגל, וקינאו להחזיר את העם שנסוגו אחור 7 או 8 מ יסענות אחרי פטירת אהרן, וגם פנחס הלוי קינא והרג את המדיינית,

אבל שמעון, התברר שקנאותו הייתה שלילית, כי נכדו זמרי ובני שבטו חטאו עם בנות מואב והמדיינית, **והסוף הוכיח על תחילתו**, אפילו אחרי כמה דורות, וגם כאן צ"ע מדוע הסוף מוכיח על תחילתו?!

אלא נראה שעל פעולה שיש בה 2 פרשנויות לטובה ולרעה, מחייבת את האדם לטווח ארוך מאוד להוכיח על פי מעשיו הבאים את שורש מעשהו הראשון, משא"כ מעשה ברור שהוא טוב אין הוכחה מההמשך החיים למהות הפעולה הראשונה.

ויראו את אלקי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר

וכפי שכרת ה' עם אברהם בברית בין הבתרים, שהיא משמשת לסיבת גאולת ישראל המובטחת בכל מצב בגלות האחרונה.

זוהי אהיה אשר אהיה, שהקב"ה כביכול הכניס את עם ישראל כשהיו קדושים וטהורים לגלות גשמית ורוחנית שממנה נכנסו למט' שערי טומאה, וזה הסיבה והוכחה שהקב"ה נתן לאברהם אבינו בברית בין הבתרים שלפיכך מחוייב הקב"ה מלבד לגאול את ישראל ממט' שערי טומאה של מצרים למט' שערי קדושה כפי שאכן ה' עשה ביציאת מצרים.

אלא גלות מצרים היא סיבת התחייבות ה' לגאולה העתידה גם בלי זכויות לעם ישראל, שהקב"ה ינקה את עם ישראל מכל חטאיהם, למרות שלא הוגן שהיהודים חטאו והקב"ה ינקה, בכל זאת היות וכביכול ה' בגלות מצרים גרם לצדיקים להגיע למט' שערי טומאה שכל המפרשים נזעקו על כך!!

וכפי שהרחבתי בפרשת שמות, ולכן הקב"ה ינהג לא לפי הכללים ההגיוניים להוציא את ישראל מטומאתם בגאולה העתידית למרות שאז החטאים היו באשמתם ולא בגזרת ה' כבגלות מצרים, וזה **כמידת מידה כנגד מידה שיתעלו לגאולה מטומאה לטהרה** למרות שלא מגיע להם בזכות מעשיהם כי אשמים הם, אלא למען שמו של הקב"ה באהבה כהבטחה שניתנה לאברהם בברית בין הבתרים.

והנה בדומה ליסוד דברנו מובא **בגמרא ברכות לא'** כתוב שאליהו טען לה' **"ואתה הסבות את לבם אחורנית"** – ולכן ויהודים חטאו, והקב"ה הודה לו - **"ואשר הרעותי"**, ואומנם הבחנתי בדקדוק דברי רש"י שהקב"ה הודה **לאליהו לא מיד אלא לאחר זמן**, ולכאורה למה הקב"ה לא הודה מיד?? אלא נראה המשמעות היא **שהודאת הקב"ה לא הייתה על כל דור ודור** שכך נחשוב שבני אדם לא אחראים על חטאים שעשו, אלא טענה זו של אליהו מועילה לעתיד לבוא ככתוב בתחילת אותו פסוק **"ביום ההוא"** שהקב"ה יכפר ויתקן את עם ישראל לקראת הגאולה השלימה למרות שאין להם זכות, וכפי שהתחייב הקב"ה לאברהם בברית בין המצרים וכנ"ל.

והגמרא מביאה 4 פסוקים בעניין זה, וכפי שמסביר זאת **הבן איש חי** בספרו **אדרת אליהו** שהפסוק הראשון **"ביום ההוא** אספה הצלעה והנדחה **ואשר הרעותי"** מבואר שביכול הקב"ה מאשים את עצמו בחטאי עם ישראל בגין היצר הרע, והפסוק **"הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל"** מלמד שהקב"ה יכול להסיר את היצר הרע מעם ישראל, והפסוק השלישי **"והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר"** בפסוק זה הקב"ה מבטיח

ואם כן קשה מאוד לכאורה מדוע נאמר שבגלל ששנה אחרי מתן תורה הזקנים עשו עבירה ורצו לחמוק מקבלת מצוות נוספות, זה מוכיח שמה שאכלו לפני שנה בעת מתן תורה היה מתוך פגם של קלות ראש.

למה לא נטען שהם שמחו מאוד בשמחת התורה ובאמת רצו להראות שקבלו את התורה מתוך שמחה ולא מתוך כפיה ואסכמתא, ורק אחר שנה נחלשו ביראת שמים והייתה להם נפילה, מה פתאום נחליט ששורש אחד להם ושניהם לרעה??

והאמת כך מצאנו **בספרי פרשת ברכה** שמט' כלפי שמעון ולוי, ששמעון ולוי קינאו והרגו את אנשי שכם על אשר טימאו את אחותם, **וכותב הספרי שלוי הוכיח שהקנאות**

מונא בחזקוני, לבנת הספיר לשון לבנה, אמר ר' עקיבא עבדי פרעה היו דוחקים ומכים את ישראל שיעשו תוכן לבנים **בכפל** – **(קושי השעבוד)** שנאמר **"ותוכן לבנים תנו"** והמצרים לא היו נתנו להם תבן, והיו צריכים לקושש קש במדבר, ואותו קש היה מלא קוצים, והקש דוקר פוצע את עקביהם, והיה **הדם מתבוסס ומתערב בטיט**.

ורחל בת בנו של מתושלח הייתה הרה ללדת ורומסת בטיט עם בעלה, עד שיצא הולד ממעיה ונתערב עם הלבנה, והייתה צועקת על בנה, ועלתה צעקתה לפני כסא הכבוד, וירד מיכאל ונטלהו והעלהו לפני כסא הכבוד, ועשה אותו מלבן ונתנו למטה מרגליו של ה', הוא שנאמר **"ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר"**, פירוש לבנה שנעשית משפיר היולדת.

אומנם רש"י כתב באופן דומה: **כמעשה לבנת הספיר** - **(סוטה יב)** היא היתה לפניו בשעת השעבוד לזכור צרתן של ישראל שהיו משועבדים במעשה לבנים: - משנגאלו היה אור וחדוה לפניו:

ובפשטות אצילי בני ישראל ראו דווקא זאת בכדי ללמדם שקושי השעבוד הפך לטוב, בכך שבגלל קושי השעבוד הקב"ה קיצר את זמן הגלות מ400 שנים ל210 שנים, ולכן לבנה זו זוהרת כי התברר שהקושי היה לטובה, וחשוב שאצילי בני ישראל יראו זאת ויספרו לדורות הבאים ששיא הרע והקושי מתברר לנקודת האור המפנה החיובי.

אך קצת צריך עיון, מדוע אצל הקב"ה צריכה הלבנה להיות מונחת כל הזמן כביכול תחת רגלי הקב"ה, גם לאחר שעם ישראל נגאלו?? שהרי כלפי ה' גלוי וידוע שכל הגלות טובה היא לעם ישראל, וברור לבורא יתברך שסיבת קושי השעבוד הייתה לטובת גאולת ישראל, ודוחק לפרש שרק לשעה הייתה מונחת אך ורק שיראו אותה אצילי ישראל??

לכן נראה לפרש עוד, **וכפי שכתבתי באריכות בפרשת שמות** על סיבת גלות מצרים, **ונבאר** העניין על פי שאלה אחרת, מדוע הקב"ה אמר למשה בעת בשורת גאולת מצרים שיאמר לעם ישראל **"אהיה אשר אהיה"**, שמשמעותו אהיה בגלות זה עם עם ישראל וכן אהיה עמם בגלות עתידה.

והרי על זה טען משה מדוע להפחיד עכשיו בסיום גלות מצרים את עם ישראל שצפויים עוד גלויות?? והסכים עמו ה', ולכאורה מה סבר ה' תחילה וסוף?? הרי ה' לא אדם הוא שיתנחם?

אלא יתכן לתרץ שבורא עולם רצה בעת גאולת ישראל מגלות מצרים שידעו עם ישראל את סיבת גלות מצרים

וְטָהַר לְבָנוֹ - מִשְׁפָּטִים

עם ישראל מטומאתם באחרית הימים וגם על ידי תשובה כל ימי הגלות וכנ"ל.

לבינה זו שהייתה עשויה מתערובת דם האירה בעת גאולת ישראל ממצרים ובעת מתן תורה, כי אז עם ישראל שב בתשובה וקבלו עליהם "נעשה ונשמע" את כל דברי ה' ותורתו, והיו כאיש אחד בלב אחד, וכך הפכו את מט' שערי טומאה למט' שערי קדושה בעבודת עצמם במט' ימי ספירת העומר.

וכידוע תשובה מאהבה הופכת עבירות למצוות, וכך מונחת לבינה זו מאירה את פתחי התשובה לכל יהודי שיבוא ויתקרב לאור פני ה' שגם לו יתחפכו עוונותיו לזכויות אמן ואמן.

ולפי זה, דברי הקב"ה אחור לא ישובו ריקם, מה שאמר הקב"ה למשה "אהיה אשר אהיה", שרצה ה' שעם ישראל ידעו סיבת גלות מצרים שהייתה בכדי לזכות את ישראל לצאת מטומאתם בגלות האחרונה וגם בעת חזרתם בתשובה.

וזה הועבר לעם ישראל בעת מתן תורה, כאשר ראו אצילי העם את הלבנה תחת רגלי הקב"ה שמסמלת זכות גלות מצרים תאיר לעם ישראל ותזכה אותם גם בגלות הארוכה שתסתיים בקרוב ממש בימינו אמן ואמן, וגם על ידי תשובה בעת הגלות הארוכה וכאמור.

ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה והנה אהרן וחור עמכם מי בעל דברים יגש אליהם

דין יבחר או את אהרן או את חור כאב בית דין כי שניהם היו חשובים כפי שפרש"י, כך יצא 2 הרכבים של ב"ד של עא'.

שאכן יסיר את היצר הרע שלא נחטא יותר לה', והפסוק האחרון שהביא רב פפא "ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחוקי תלכו" פסוק זה מלמדנו שהקב"ה מביטח גם שיגרום לנו לקיים את המצוות ולא רק שנתרחק מעבירות עת"ד, וכן משמע במהרש"א שמסיים שכך יעשה לנו הקב"ה לעתיד לבוא בזמן הגאולה.

אומנם עדיין קצת סיוע יש לנו מטענה זו שטען אליהו גם בעת אריכות הגלות, וכפי שכתב המהרש"א ד"ה נתמוטטו שודאי אין זה טענה אמיתית במשפט שהרי נתנה הבחירה לאדם וכמו שנאמר קידושין (ל ע"ב) בראתי יצר הרע בראתי תבלין שהיא התורה שאל"כ הותרה הרצועה ואין כאן שכר ועונש.

אלא הכוונה שיש לנו פתחון פה וטענה קצת במשפט שלא נתמוטטו לגמרי במשפט על שברא לנו יצר הרע שגורם לנו עונות וחטאים וראוי להיות זוכים בדין אחר שיענשו על חטאם, ואולי גם בעת תשובה בפרט בימי הרחמים והסליחות הקב"ה שמח להשתמש בטענה זו בכדי להקל את התשובה מיהודי ששב לה' בכל לבבו.

ואולי לכן לבינה זו שביטאה את קושי שעבוד מצרים נמצאת תמיד תחת רגלי ה' כביכול, בכדי שיהיה לזיכרון תמיד לפני ה', ללמד זכות על עם ישראל לקבל תשובתם בנקל בזכות גלות מצרים שה' בגללה התחייב להגביה את

אולי כוונת הפסוק שה 70 הזקנים ישמשו כסנהדרין בצירוף אב בית דין כפי שיבחר הבעל דין, דהיינו שהבעל

שמירת שור תם ושור מועד

נזק קנס, נכון שחיוב מזיק אין לו כי שמר שמירה פחותה ופטור מנזק שלם, אבל גדרי הקנס שישארו בו, ואכן בגמ' מפורש שצד תמות במקומה עומדת, וא"כ מועד חמור יותר מתם ואין בו צד קל יותר מתם וצ"ע.

נפסק ששור מועד די להיפטר מהיזקו בשמירה פחותה ככתוב "ולא ישמרנו" ושמור הוא, וזאת למרות שתם משלם חצי נזק קנס אם שמר רק שמירה פחותה, רק שקשה לעני"ד מדוע מועד בשמירה פחותה לא ישלם חצי

כי תקנה עבד עברי – קונה אדון לעצמו, המחשה "לעבדי הם"

שהיא עבדות מתוך רחמים גדולים ולא מתוך התנשאות האדון על העבד.

שהרי אמרו חז"ל קידושין ב' הקונה עבד עברי קנה אדון לעצמו, וכן דרשו את הפסוק "כי טוב לו עמך" עמך במאכל ועמך במשתה, שלא תהא אתה אוכל פת נקיה והוא אוכל פת קיבר, שלא תשתה יין משובח והעבד ישתה יין חדש, ולא שתישן על גבי במיטה נוחה והוא ישן ע"ג תבן, מכאן אמרו כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו,

ומוסיף תוספות שם, שאם יש רק כרית אחת, חובה על האדון לתת את הכרית לעבד, ובכך בולט שהעבד הוא "האדון של האדון", כי ברור שהגמרא לא התכוונה שאם יש רק כרית אחת שהאדון וגם העבד לא יישנו על הכרית, שהרי זו "מידת סדום".

וגם על האדון לפרנס את בני משפחת העבד, למרות שהם לא עובדים לאדון, וזה כוונת התורה ויצאה אשתו עמו, וגם בשנה השביעית יצא חינם אין כסף.

ובעצם זה גילוי עצום לעם ישראל שכל עבדות עם ישראל לבורא עולם, אינו להתנשאות ה' על עם ישראל, אלא רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות.

אכן פלא עצום מדוע פרשת משפטים לאחר מתן תורה מתחילה התורה בעבד עברי ומוכר את בתו הקטנה לאמה עבריה. ובפרט שמשך 40 שנה היו במדבר ולא חסר להם מאומה כי הכל קיבלו בניסי ה' בוודאי הם לא היו זקוקים לכסף, ובוודאי לא למכור את עצמם וכל שכן לא למכור את בתם הקטנה לשפחה.

אבל יתכן שעם ישראל לאחר עבדות פרעה ובפרט בשנת מכות מצרים מתוכה לפחות חצי שנה נחו מעבדות פרעה, אזי רוב רובו של עם ישראל שטעמו הקלה גדולה ושחרור מעבדות פרעה, כבר לא רצו שוב עבדות חדשה, ולכן לא רצו להיות עבדי ה'.

ורק אחד מחמש או אחד מחמישים מעם ישראל הסכים למרות הקושי הגדול, לקבל על עצמו עבדות חדשה "לכתך אחרי במדבר" ולהיות "עבדי הם", כי הם אהבו את הקב"ה מתוך רוממות כוח ה' וגבורתו בעולם, "לכתך אחרי".

והקב"ה במצוות עבד עברי ואמה עבריה, גילה לעם ישראל, מה צורת העבדות שה' יעביד את עם ישראל אליו,

וַיִּהְיֶה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁפָּטִים

"ויוצאה חנינם אין כסף" שהגאולה מובטחת גם בלי זכות אבות או זכות עם ישראל.

והנה כתוב בתורה, שאם לעבד יש אשה יהודיה, אזי יש זכות לאדון לתת לו שפחה גויה שיוליד ממנה עוד ילדים עבדים, ואילו בעבד רווק שבא בגפו, אזי אין האדון מוסר לו שפחה כנענית, ויתכן שמסתתר כאן רעיון זה, שהקב"ה כחלק מהעבדות שלנו אליו, מנסה אותנו כביכול בניסיונות כמו שפחה כנענית וילדים זרים שזה ניסיון לא קל, אבל הקב"ה מנסה אותנו כי יש לנו את הכח להתמודד עם הנסיונות, כי לאדם יש כביכול אשה יהודית וילדים שזה מבטא כלים וכוחות לא ליפול ולשקוע בניסיונות אלא להתגבר ולהשתחרר מהנסיונות ולא להתחבר להם כפי שנראה כלפי עבד נרצע בסמוך.

אומנם יהודי שאין לו כלים וכוחות נפש להתמודד עם ניסיונות קשים כביכול אין לו אשה וילדים **"בא בגפו"** אזי אין לו את הניסיון הקשה של שפחה כנענית וילדים זרים, כי רק כשיש כוח להתמודד אזי ה' מעמיד את האדם בפני ניסיונות קשים, כי ה' לא מחפש להעבידנו בפרך חלילה, אלא רק לפי כוחות נפשו.

ויתכן שהרעיון של **עבד נרצע**, זה שהיהודי אומר **"אהבתי"** אכן אני אוהב את הקב"ה – אדוני, אבל הוא אוהב גם את השפחה כנענית ואת בניו הגויים מהשפחה הכנענית, דהיינו שהוא מתאהב בתענוגי העולם הזה שמשווים לאהבת הקב"ה, עד כדי כך שאינו מצפה לצאת לחירות שאינו רוצה להגיע באמת לגאולה העתידית בה **לא יהיה רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה'**, והוא קשור מאוד לתאוות הגשמיות באהבה שאינו רוצה לצאת לחירות ולגאולה, אזי אכן העבדות מתארכת ומתמשכת עד היובל, דהיינו שהגאולה מתעכבת ומתארכת לקץ הימים ממש בלי קדימה כלל.

וזאת למרות שהוא אוהב גם את ה', אבל יש בו גם אהבה **זרה ורעה**, זה **מעקב את הגאולה**, והוא עבד נרצע לתאוותיו, רח"ל, ויתכן ש"**ועבדו לעולם**" מרמז שיוֹרד לגיהנום לעולם עד היובל, שזה זמן בו ה' מעלה את הרשעים מהגיהנום בעת אמירת הקדיש והרשעים מהגיהנום יצחקו אמון, וכמופיע **בתנא דבי אליהו**.

לא תבשל גדי בחלב אמו - וציון לי משגיח חשוב שבדרשות חת"ס שבועות רפ"ח כותב כרעיון זה, הודו לה'

וכשנהפך לחלב הוא כדבר **חדש ומותר**, ושונה הוא לגמרי מאמו שהיא בשר והחלב חלבי, ולאחר שנפרדו אסור לערבב שניהם יחד, **והבישול זה צורת החיבור המוחשי ביותר** יותר מאכילת בשר וחלב יחדיו.

ויתכן שהתורה נקטה איסור **חלב גדי ולא חלב פרה**, למרות שהגויים משולים לפרים, בכל זאת התורה רוצה ללמדנו על ריחוק יהודי מגוי אפילו מגוי עדין נפש ובעל מידות טובות כגדי. ועל בישול דם וחלב לא אסרה תורה, למרות שהחלב יצא מהדם שנעכר ויצא חלב, יתכן כי ממילא אסור לאכול דם, או שהדם עצמו נהפך לחלב לכן חיבור שכזה לא אסרה תורה, ועדיין יל"ע.

ואלה המשפטים – זאת תורת הגילגולים

ילד ילדה בחור או בחורה, שמצערם את הוריהם, ובעצם כל יהודי שמצער יהודי אחר בכל דרך או צורה, זהירות!! לא תמיד צריך לחכות לגלגול הבא לקבל את העונש, בהרבה מאוד מהמקרים העונש מתקבל עוד בחיים, כן את הקולות ואת הברקים ואת הלפידים ואת ההר עשן מקבלים בחיים!!

והקב"ה נוהג עם עם ישראל כצווי התורה **"כי טוב לו עמך"** שכביכול לעם ישראל עבדי ה' יהיה נוח אפילו יותר מאשר נוח להקב"ה כביכול, שיותר מנוחותו עבורנו, ושינהג עמנו במידת הרחמים יותר מאשר במידת הדין.

כמו כן, הקב"ה בזכות שהאבא עבד ה', זוכה הוא ומזכה לאשתו ולבני ביתו זכות פרנסה ושפע טוב, כשם הציוותה התורה לאדון לפרנס את אשת העבד ומשפחתו למרות שהם אינם עובדים לאדון, כי זכות אבות מגן על יוצאי חלציו, בפרט אם משפחתו הולכים בדרכי האב ושומרים תורה ומצוות.

וכמו כן, מגלה ה' לעם ישראל שעבדות עם ישראל לה' מתוך ניסיון היצר הרע המסית ומנסה להדיח מעבודת ה', זה רק בשש שנים, דהיינו לא יותר משש אלף שנה בהם העולם הזה קיים, אבל בימי העולם הבא ואפילו קודם לכן בביאת המשיח כבר יצאו לחירות בלי כסף, שביאת המשיח ה' ישחט את היצר הרע **ומלאה הארץ דעה את ה' מים לים מכסים**, ולא יהיה קושי ועבדות כלל בעבודת הבורא, אלא עם ישראל באהבה בלבד יתענגו מזיו השכינה הקדושה.

ויתכן שאמה עבריה, זה כנגד גלות עם ישראל כבת קטנה הגולה משולחן אביה, בכל זאת כשם שהתורה דורשת שהאדון ידאג לבת הקטנה, ואם הוא מתחתן איתה היא יוצאת מהעבדות ומקבלת יחס של אשה רגילה, כך עם ישראל בגלות האדונים הגויים מחוייבים לנהוג בנו בעדינות, ולא לנצל אותנו לרעה, עד כדי כך כביכול שיהיו מצבים שעם ישראל יחיו בגלות בשוויון זכויות אצל הגויים, ואפילו זה מצווה כשם שיש מצווה של יעוד באמה עבריה, שהאדון יתחתן עם האמה ותהיה כאשתו לכל דבר, ואכן ראינו שנים שהיו תור זהב לעם ישראל במקומות גלותם כימי תור הזהב של היהודים בספרד וכו'.

וגם כאן ה' מבטיח שיש קץ לגלות, שברגע שהבת מתבגרת אפילו קודם 6 שנים מהמכירה, היא יוצאת לחירות, וגם יש מצוות **"והפדה"** שמשתחררת קודם ע"י פדיון כסף שמחזירים לאדון כסף מדמי המכירה וכך הקטנה יוצאת לחירות מוקדם יותר, וזה מגביל למושג שאם זכו עם ישראל **"אחישנה"** ה' יזרו ויקדים את הגאולה, ואם לא **"בעתה"** דהיינו בזמן שנקצב מראש לגאולה המובטחת,

3 פעמים כתוב בתורה **"לא תבשל גדי בחלב אמו"**, אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה, ואחד לבישול, **וקשה** מדוע התורה לא כתבה אפילו פעם אחת במפורש איסור אכילה, **והתרגום אונקלוס** בכל המקומות כתב לא תאכלו!?! כמו כן קשה מה הקשר בין בשר וחלב למצוות ביכורים בתחילת הפסוק!?

ואולי זה בא ללמד שלמרות שעם ישראל יצא מהגויים, יש בו מיוחדות מכל העמים, כמו פרי ביכורים המיוחד מכל הפירות שמביאים אותו לבית ה', והתורה מלמדת עוד יותר, שכמו החלב שיצא מהבשר של הגדי, כך עם ישראל יצא ונפרד לגמרי מהגויים, ובפרט לדעה **בנורות** שדם היה ונעכר ונעשה חלב, הרי **שקודם** הוא **כדם** היה **אסור**

יתכן שעבד שנוקק למכור עצמו או אמה עבריה קטנה שנמכרת לאדון בקטנותה ואפילו מיועדת לאדון או לבנו למרות שאין זה מתאים שיתחתן האדון עם צעירה כדברי הגמרא לגבי יבמה עם זקן, אבל **בתורת הגילגולים זה מובן** שיתכן שבגלגול קודם היא פגעה בכבוד אביה או פגיעה אחרת לכן היא מתקנת עכשיו בצורה קשה וכואבת.

וַיֵּהָרֵם לִבּוֹ - מִשְׁפָּטִים

ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסרתה מחלה מקרבך.

פלאפל" חופשי - סיפור קשה לעיכול

צריכים לזכור שאוכל ביהדות זה עבודת ה', כפי שמובא במשנה אבות ג' ג' שלושה שאכלו על שולחן אחד ואמרו עליו דברי תורה, כאילו אכלו משולחנו של מקום, שנאמר (יחזקאל מ"א, כ"ב): "וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ה'", ולפעמים בגלל אכילה מאבדים את החיים, כמו הזקנים שראו את אלוקים ויאכלו וישתו ומפרש רש"י מסתכלים בו בלב גס מתוך אכילה ושתייה, ועל זה נגזר דינם למות בהמשך.

אותו ילד גדל, וכמאמר חז"ל הזהירו מבני עניים שמהם תצא תורה, וגדל לת"ח שהפרוטה מצויה בכיסו וסיפור כזה ממש מבייש אותנו, אבל הוא פגש אותי ובידעו שאני זוכר את סיפורו זה כי חבר ילדות היה זה לי, ואמר לי שלמד מזה מוסר השכל עצום, מלבד הדבר הפשוט והבסיסי איך לא להתנהג!!

כ הנה ה' נתן לנו חיים חופשי "ראה נתתי לפניכם היום את החיים ואת המוות הברכה והקללה ובחרת בחיים", בקיצור לאדם יש בחירה חופשית למלא את חייו כפי רצונו, והוא אמור להשתמש בבחירה החופשית לתועלת אבל לא להתפרע ולא לנצל ולהתנהג בצורה מגעילה שכביכול מגיע לי הכל בגלל שהתפללתי ולמדתי ועשיתי חסד לכן מותר לי לעשות מה שליבי חפץ כאילו חייבים לי עוד ועוד!! **זה כל כך מגעיל** עד כדי כך שהי יכול להגיד לו לא צריך ממך כלום ולא רוצה לראות אותך יותר בחיים!!!

בבני ברק לפני כ-30 שנה היה חנות פלאפל חופשי שכל אחד מקבל פיתה בתוך מעטפת נייר חומה וממלא לעצמו את המנה כבחירתו, ויהי היום שני אחים מבית עני סוף סוף באו לקנות פלאפל, וראו איך כמה ילדים דוחסים קציצות ואפילו מעבירים למעטפת הנייר, ואחד האחים התלהב והתחיל לדחוס רק קציצות בפיתה הדק היטב, וגם מילא את שקית הנייר, ואז לפתע הוא פונה למוכר אם אפשר לקבל שקית נילון שחורה.

המוכר נבהל כי הבין מה יהיה ההמשך לפי מראה עיניו על השקית הנייר המפוצצת והפיתה הדחוסה ממש בכדורים, ומרוב תדהמה וכעס, חטף את המנת פלאפל מהילד וזרקה לפח, והחזיר לילד את כספו ואמר לו כבעס עצום "בחיים אל תחזור לכאן יותר"!!!!

למעשה הכרתי את אותו ילד הוא היה ממשפחה שלא היה להם כסף ולכן טעה מאוד בהתנהגותו המביישת, אבל

ואלה המשפטים – ו' מוסיף על עניין ראשון

במשפט לכך נתן הקב"ה דינים אחר עשרת הדברות לפי **ההבריות מזלזלים בדיני אדם לחברו**, ושם נג' שלא נתן לכם הקב"ה את התורה אלא על מנת שתעשו את הדינים שנאמר "ועוז מלך משפט אהב".

וינתן שלאחר שעם ישראל שמעו דינים בחילה ובסוף וקיבלו עליהם דין תורה ולהקפיד על בן אדם לחברו רק אז יש תוקף ל"נעשה ונשמע" ולכן רק בסוף משפטים מופיע המשפט "נעשה ונשמע" כי באמת הכי קשה.

פרשת מתן תורה -יתרו, התחילה ביתרו שהציע ובזכותו תוקנו הרבה בתי דינים בכדי לעצור מריבות בין בני אדם, ולאחמ"כ יש את מתן תורה ועכשיו בפרשתנו יש משפטים – בן אדם לחברו, ובסוף שוב השלמה לתיאור מתן תורה,

ואולי לכן "ואלה" ו' מוסיף, שהמשפט שבן אדם לחברו זה עיקר מתן תורה, ואכן מצאתי דומה לדברי **במדבר רבה** ל' ג' התורה באמצע ודינין מלפניה ודינין מאחריה מלפניה שנא' שם שם לו חוק ומשפט ודינין מאחריה שנאמר ואלה המשפטים: וכן שם יט' א"ר אלעזר כל התורה תלויה

"ויקח משה חצי הדם וישם באגנות וחצי הדם זרק על המזבח"

ולכאורה הם ראו כביכול 2 דמויות משה לפניו, וזה יכל לעזור להם בעת ניסיון חטא העגל שהשטן הראה להם דמות משה נישא במיטה, שידעו שאין זה משה האמיתי.

ללמדנו, שלפעמים הקב"ה נותן לנו ניסיון קשה מאוד שבקלות אפשר לקרוס בה לשאל תחתיות רח"ל, אבל הקב"ה ברחמיו מקדים לנו עוד קודם הניסיון, ידיעה או תחושת מצב כמו של הניסיון שבהקדמה נבין שכל הניסיון הבא הוא שקר ורע ואין בו טיפת אמת ותועלת עבורנו, ואם נשתמש בהקדמה שקיבלנו נוכל בקלות להתגבר על הניסיון הקשה.

אבל לצערנו הרבה אנשים בשעת ניסיון נהפכים למטומטמים כפי שאמרו חז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות, ואדם גם אם התבונן בהקדמה שקיבל קודם הניסיון והבין את מסרה בכל זאת בעת הניסיון האמיתי הוא חוסם את זכרונו וכמשוגע דוהר לסכנה ולתהום רח"ל,

ועלינו החובה א. להתבונן חזק בהקדמות שאנחנו מקבלים כמתנה מה' קודם הניסיון בכדי להשתמש בה להתגבר על הניסיונות, ב. לעולם לא לאבד את השפיות ובשעת ניסיון לצעוק בתוך תוכך אני לא משוגע אני לא מטומטם! רגע האם שווה לי החטא?? ואז ברגע של תובנה נכונה לברוח במהירות כטיל מאזור הניסיון והסכנה עד יעבור זעם והיצר הבורע יתקרר וילך לו, ואתה מיידית תקבל צל"ש מיוחד ותאיר באור קדושת המצווה ובאור של יראת שמים טהורה עומדת לעד אמן.

נקודה בדיון הלכתי – בכוח אנושי המעורב באלקטרוניקה, והראיה לכאן מהפרשה

וכתבתי לו בלי עיון מספיק, שלענ"ד יש מקום לטעון שטלפון וכל מכשיר חשמלאי נחשב קול אדם, שהרי מזהים בבירור את קולו של המדבר, כי זה מגלגל את קולו באופן מדויק.

ואולי זה תלוי בשאלה הגמרא ב"ק כב' האם חיוב על אשו ששרץ והזיק זה משום חיצו או משום ממונו, ששימוש בכוחות הטבע להרחיק מעשיו האם ככוחו הוא

הגאון הרב צבי רייזמן שליט"א שלח לי מאמר מעמיק ומקיף מתוך ספריו המיוחדים "רץ כצבי" הוספה על משי"כ בדיני חנוכה (סימן ל) בנדון שמיעת קריאת מגילה דרך טלפון ורמקול, וברץ כצבי - שבת (סימן יז) בנדון שמיעת הבדלה באמצעות הטלפון. בעניין שמיעת קריאת המגילה בטלפון או במעגל סגור וכדו', האם זה נחשב קול אדם או לא, והביא שם דעות האחרונים בטוב טעם ודעת כדרכו בקודש.

וַיִּהְיֶה לִבְנוֹ - מִשְׁפָּטִים

ממש כי ראו 2 משה וכאמור קודם), וא"כ יש גם כשנשמע קול של אדם המדבר אע"פ שכוח מיוחד מעורב זה יחשב לעשיית וקול האדם, כי הולכים לפי מה שבנ"א מזהים.

ואכן כשגם רואים מרחוק מלבד השמיעה באותו רגע שיצא הקול - שבשידור חי ורואים יותר בבירור ממי יצא הקול, יש בזה יותר פרסומא ניסא, וגם זה עדיף משמיעה לשיטות שזה מועיל בדיעבד, שהרי אינו דומה ראה לשמיעה - וכל הדברים נפק"מ לחולה בבידוד וכדו'.

הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכנתי

שירדו וכלו מן העולם, וכפי שכל הרשעים שלא רצו לצאת ממצרים **מתו 33 ימי אפילה במכת חושך** ונשארו רק חמישים או חצי אחוז מעם ישראל, כי הם כביכול לא נחשבו כחלק מעם ישראל, או כפי שכתבתי בפרשת וישלח שחזקיהו מלך יהודה חשש שיפסיד במלחמה נגד אשור כי רוב עם ישראל היו רשעים, עד שאמר לו הקב"ה **קשר רשעים אינו מן המניין - שסייעתו של שבנא אינם נחשבים לעם ישראל**, ורק סיעתו של חזקיהו נחשבו לעם ישראל ולכן נחשב שכל עם ישראל צדיקים.

ויעקב אבינו דאג לרשעי עם ישראל שגם הם יזכו לחיי העולם הבא ולגאולה השלימה, לכן רצה שהקב"ה יעניש את כל עם ישראל כולל הצדיקים כל זמן הגלות, כך עם ישראל לא יכלה מן העולם, אלא יזכו לחיי העולם הבא, בכך **שהגלות תנקה אותם במקום אש הגיהנום**.

וכמפורש בנביא ישעיה פרק מח' פסוק י' **"הנה צרפתיך ולא בכסף בחרתיך בכור עוני"** - ומסביר רש"י שהקב"ה מנקה אותנו בגלות ובעוני במקום לנקות אותנו באש הגיהנום כך נזכה לקבל את הגאולה בניקיון מהעבירות.

ואכן יעקב אבינו השפיע כדברי המדרש **כאן בפרשה**, שכשחטאו ישראל כלל עם ישראל יורדים כשאר האומות, ולא שהצדיקים ישארו למעלה והרשעים ירדו ויכלו, ולכן במדרש כאן לא מופיע טענה על יעקב כי פעל להציל את כלל עם ישראל, ויתכן שדברי שאר המדרשים הם קודם שהשפיע יעקב שעם ישראל כולו יושפע זה מזה לטובה ולרעה.

ויתכן שיעקב אבינו למרות כל מה שפעל שבסופו של דבר הצדיקים יסבלו יחד עם הרשעים בגלות, בכל זאת שאל האם לעולם עם ישראל יהיו בגלות? למרות שידע שכל הגלות היא בכדי לנקות את חטאי עם ישראל לקראת הגאולה וכפי שאמר לו ה' במפורש קודם לשאלתו, בכל זאת בשאלתו **האם לעולם??** רצה להרוויח צמצום זמן הגלות, בכך שהראה להקב"ה צערו שהגלות תימשך כימי עולם,

ואולי טמון בשאלתו בקשה, שהקב"ה יעודד את עם ישראל שלמרות אורך וקושי הגלות, שלא ישברו בני ישראל ושלא יחשבו שהגלות לעולם היא, אלא שתמיד יקו ויצפו לגאולה הקרובה, ובתקווה טובה זו יקיימו תורה ומצוות מתוך שמחה למרות קושי וצער הגלות.

וכמו כן רצה יעקב שהגלות תהיה כחלום סוג של קהות החושים ולא לא כמצב ערנות שאז הצער חד יותר, ואכן כתוב ישעיה נא' י"ז **"התעוררי התעוררי קומי ירושלים אשר שתית מיד ה' את כוס חמתו את קבעת כוס התרעלה שתית מצית"**.

ומפורש המצודות דוד **"הקיצו מעתה מתרדמת הצער"**, ואולי לכן מסיים התנחומא שלכך נאמר **"ויחלום"**, שיעקב השפיע שהגלות תהיה כחלום, שקל יותר לטובלו וכאמור.

"ויקח משה חצי הדם וישם באגנות וחצי הדם זרק על המזבח"

אבל התחדש עוד הסבר נפלא, שכתוב בספר זכריה פרק ט' פסוק יא' ברש"י שהנביא מתנבא על קיבוץ גלויות שנמשלו בנביא לאסירים בסיוס גלות מבבל וגם בגאולה העתידית - בזכות דם הברית שנזרק עליכם בסיני.

ויתכן שכל חצי דם מבטא גאולה, חצי על הגאולה מגלות בבבל, וחצי הגאולה השלימה וקיבוץ כל גלויות ישראל כולל עשרת השבטים לארץ ישראל.

או עכ"פ כחיצו או רק כממונו ולא כוחו, והשאלה היא האם מספיק כוחו שנשמע כמוהו ממש לעניין מצוות התלויות בקול.

ויתכן שיש להביא ראייה מפרשת השבוע, שכתוב שאת דם הברית חילק משה, **וכתוב בגמרא זבחים צו' מלאך בדמות משה חילקם**, ולכאורה כל עבודות הדם צריך להיות על ידי כהן ואיך פעולת מלאך כשר, אלא שהיה בדמות משה וכך כולם ראוהו ונחשב כאילו עשהו משה (למרות שלידעו שזה לא

במדרש רבה שמות לב' בעת חלום יעקב הראה ה' ליעקב כמה אומות וכמה מחוזות וכמה שלטונות עומדים מכל מלכות ומלכות, והראה לו אותן וכן וכך הראה לו אותן נופלים שנאמר "והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו".

אמר הקב"ה ליעקב תעלה גם אתה, אמר לו יעקב מפחד אני שמא ארד כשם שירדו אלו, א"ל הקב"ה אל תפחד, כשם שאיני יורד מגדולתי כך לא אתה ולא בניך יורדים מגדולתם, שנאמר "והנה ה' נצב עליו".

ומוסיף המדרש, שכ"ז רק כשהם עושים רצוני, אבל היות ואמרתם **"אלה אלהיך ישראל"** ועזבתם אותי והלכתם בדרכי עובדי כוכבים, מה עובדי כוכבים מונהגים על ידי שרים אף אתם בשרים, שנאמר **"הנה אנכי שולח מלאך"**: ולכן גם בעם ישראל יש עליה וירידה כמו שאר האומות.

אומנם במדרש רבה ויקרא כט' ב' **מדרש תהילים עח' תנחומא ויצא ב' - בהם לא מופיע התנאי המופיע בדברי המדרש הקודמים, שעם ישראל לא ירדו רק אם ילכו בדרך ה', אלא במדרשים אלו כתוב, אמר לו הקב"ה ואתה אל תירא אם אתה עולה אין לך ירידה עולמית, אבל יעקב לא האמין ולא עלה.**

ועל זה דרשו ר' ברכיה ור' חלבו בשם רשב"י, **ר' מאיר היה דורש תהלים עח' "בכל זאת חטאו ולא האמינו בנפלאותיו"** זה אבינו יעקב שלא האמין ולא עלה, אמר לו הקב"ה אלו האמנת ועלית עוד לא ירדת ועכשיו שלא האמנת ולא עלית עתידים בניך שיהיו משועבדים לגויים.

באותה שעה פחד יעקב אמר לפני הקב"ה **רבש"ע יכול לעולם? אמר לו (ירמיה ל) "ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק" וכתוב (ישעיה טז) "מארץ רחוקה באו אלי מבבל" (ירמיה ל) "ואת זרעך מארץ שבים" מגליא ומאספמיא ומחברותיה, "ושב יעקב" מבבל "ושקט" ממדי "ושאנן" מיון "ואין מחריד" מאדום "כי אעשה כלה בכל הגוים אשר הדחתך שמה", אומות העולם שהן מכלים את שדותיהן אעשה כלה ואותך לא אעשה כלה.**

כי עם ישראל שאין מכלים שדותיהם כי הם מקיים את הציווי **"לא תכלה פאת שדך"** לא אעשה כלה, (ואולי כל מתנות עניים קשורים למצבנו לבגלות ולגאולה ובס"ד אכתוב ע"כ) **"ויסרתך למשפט" מייסרך בייסורים בעוה"ז כדי לנקותך מעונותיך לעתיד לבא, אימתי בחדש השביעי. והתנחומא מסיים לכך נאמר "ויחלום"**.

ובביאור כל העניין כתבתי בפרשת תולדות, שאפשר שיעקב אבינו בוודאי האמין שאם ה' הבטיח שאם יעלה הוא לא ירד מהסולם, זה מובטח ולא יתבטל כי הבטחת ה' לטובה אינה מתבטלת, אבל יעקב אבינו חשש שרק הצדיקים לא ירדו לעולם כהבטחת הקב"ה, אבל הרשעים כן ירדו ויכלו ככל העמים

בגמרא זבחים צו' מובא שמלאך בדמות משה חילקם לחצי עוד קודם שיצא כל הדם מהבהמה שנשחטה - שדבר זה רק מלאך יכול לדעת, וקודם הסברתי הסבר נפלא מדוע היה צורך בכך.

ועוד פלא איך אפשר לזרוק חצי מדם של קורבן 1 על כל עם ישראל שהיה מיליונים, זה צריך נס מיוחד שיפזר את הטיפות ושברירי טיפות כך אולי יגיע שבריר טיפה על כל יהודי, ואכן ראיתי ברבינו חננאל ובספורנו שהיה זו זריקה ממש על עם ישראל ולא על המזבח עבור עם ישראל כדברי רש"י ע"פ התרגומים.

וַיִּהְיֶה לְבָנוֹ מִשְׁפָּטִים

ומידי דברי בו, זכור אזכור דברי **התוספות יו"ט סנהדרין** פרק י' משנה ג' ע"פ רש"י, שגם לדעה שעשרת השבטים לא יחיו לעולם הבא זה רק על אותו הדור שגלה אבל בניהם כן יזכו לחיות בגאולה הקרובה כדברי הנביאים המפורשים בכמה מקומות.

והיות וכל חלקי הברית צריך כוחות על טבעיים, שהרי היצר הרע חזק הוא ואילולי הקב"ה עוזר אין אדם יכול לו, ולכן מלאך חילק את הדם, ואדרבא עיקר הנס של ידיעת חצי הדם היה בחצי הראשון שזרק על המזבח, כי אדם לא יכול לדעת כמה דם יצא מהבהמה שנקבע שהחלק שיצא בינתיים זה בדיוק חצי.

ובאמת יתכן שהמלאך רק חילק את הדם, אבל את זריקת הדם על המזבח ועל העם עשה משה רבינו, או שהכל עשה המלאך חילק וזרק את הדם, בכל מקרה מעשה ניסים היו בדם זה וכאמור.

ואשר לא צדה והאלוקים אנה לידו ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה

מדוע שמח משה ושר פעמים שירה על ערי מקלט?

עדים וכמובן גוי לא יקבל טענה שליהודי אסור להרוג גוי בלי עדים, ועל מכות שמכה מצרי יהודי דווקא פרעה נהנה מהתעללות ביהודי, ולפחות משה בכוח דיבורו הצליח לשכנע את פרעה שהוא לא רצח סתם אלא . ב. כתבתי בפרשת שמות שמה לא רצה שיצא שם רע לעם ישראל ולכן התחמק בדיבורו מלספר על אותו מצרי שעשה זנות עם אשה ישראלית.

אבל כאמור עדיין קשה ולא מובן מה הקשר בין משה שעשה מצווה בהריגתו את הרשע המצרי לבין יהודי שהורג בשגגה יהודי שעשה עבירה ונקרא רוצח? וכי משה היה זקוק לרפואה ותיקון כמו הורג יהודי בשגגה?!

ואולי היות ומשה בעקבות הריגתו את המצרי כשראה שלמרות שהטמינו בחול בכל זאת יהודים **"דתן ואבירים"** סיפרו זאת לפרעה, אמר משה קיטרוג על עם ישראל שהם מדברים לשון הרע, ואמר **"אכן נודע הדבר"**, שעכשיו מובן לי מה שהתקשתי מדוע עם ישראל סובל בגלות מצרים, ועכשיו שראיתי שיש בהם מספרי לשון הרע הבנתי שלכן מגיע להם העונש של הגלות ועבודת הפרך יותר משאר האומות כדברי רש"י שם.

והיות ומצווה גוררת מצווה ועבירה גוררת עבירה, תמה משה איך יתכן שממצוות הריגת המצרי הרשע הוא נגרר לדבר לשון הרע על עם ישראל, ולכן החשיב את כל מעשה הריגת המצרי שגררו לעבירה כמעשה שצריך תיקון ורפואה, כמו להבדיל הורג בשגגה שצריך תיקון על מה שהתגלגל תחת ידו להרוג נפש.

ולפי זה יתכן שיכול היה להצדיק עצמו בפני פרעה, או להוכיח לפרעה שלא מגיע לו עונש כי משמים הוכיחו שלא מגיע לו מוות שהרי ניצול בנס גלוי מחרב פרעה שצווארו הפך לשיש, וגם השומרים לא הצליחו לרדוף אחריו שנהיו עוורים **כדברי רש"י שם**, בכל זאת משה העדיף לברוח למדיין בכדי לתקן על עוון לשון הרע שדיבר נגד עם ישראל, ואולי חשב שבגלל זה אינו ראוי להיות הגואל של עם ישראל.

ואכן לא מצאנו שמה רבינו נענש על לשון הרע חמור זה לכאורה, למרות שבזה קטרג מאוד על עם ישראל!! ואולי כי משה מעצמו בחר להיענש ולברוח לגלות לתקן את חטאו כמו רוצח בשגגה.

ולפי זה מובן הדמיון בין משה להורג בשגגה, ומשה שמח בבואו למדיין בבאר שהצליח לתקן חטאו בגלות, ואולי פחד שבגלל חטאו שלימד חובה על עם ישראל הוא אמור למות מחרב פרעה, ושמה ושר שירה על הבאר במדיין שלא נענש במיתה אלא הצליח להימלט ולתקן חטאו.

ובפעם השנייה שמח ושר שירה כשקבע ערי מקלט לעם ישראל, כי אז ראה שהחלטתו לכפר על חטאו בגלות זה בעצם רצון הבורא לתיקון וריפוי חטא הורג בשגגה, ובכך כביכול נרפא משה שהקב"ה הסכים לתיקונו.

ומשה רבינו שמח מאוד שעוד זכה שהתיקון שקבע – גלות, היא מצווה בתורה לקובעה, ולכן משה שש לקיים מצווה זו גם שאין המלאכה נקראת אלא על שם סופה, והוא לא סיימה רק

ולקבץ את עשרת השבטים שנטמעו בין האומות במשך דורות על גבי דורות זה כמו למצוא טיפת דם ואולי פחות מכך, ואולי זה הרעיון שזרקו חצי מהדם על עם ישראל שהיה לפחות 600 אלף מעל גיל 20, ואולי טיפת דם יהודי יספיק לעשרת השבטים שנטמעו בין האומות? ויל"ע.

ואם כן אולי נוסף ונבין שיש 2 צדדים לברית, צד אחד שנהיה קשורים למזבח מצדנו שלא נעזוב את בורא עולם, ושאנחנו נחפש להידבק בבורא יתברך במסירות נפש, ומצד שני הברית שהקב"ה יקבץ נדחי ישראל למרות הקושי והמורכבות שבדבר להחשיב יהודים שנטמעו בין הגויים.

ואומנם הקב"ה כל יכול, והיפלא מה' דבר? הרי אדם עבר כמה גלגולים ובכל גלגול נשא אשה, וכשיקום לתחיה איזה אדם יקום האם בכל גלגוליו? ולמי יהיה נשוי לאשה? ולא לאלוקים הפתרונית, כך גם לגבי עשרת השבטים שנטמעו בין העמים.

במדרש תנחומא (בוכר) פרשת ואתחנן – הוספה סימן ז בענין ערי מקלט שהפריש משה, על הפסוק **"אז יבדיל משה"** – שאל המדרש מהו **"אז"**? – מתרץ המדרש **"אז" הוא לשון שירה**. ושואל המדרש מי אמר שירה? מתרץ המדרש משה אמר שירה. משל הדיוט אמר מי שאכל התבשיל יודע מה טעמו. לפי שהרג את המצרי וברח, לכך יודע מה בנפשו של הורג. ואמר: **"אז יבדיל משה"**.

ובמדרש רבה זברים ב ט ומהזרות ליברמן בהרחבה: מצאנו דומה אבל בשינויים מסוימים, **"אז יבדיל משה"** משה אמר שירה. למה? כי משה הרג את הנפש. אימתי? בשעה שהיו ישראל משועבדים במצרים בטיט ובלבנים **"וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו"** וכיון שהרגו, ברח לעיר מקלט, שנאמר: **"ויברח משה מפני פרעה"**, ממשיך המדרש **"וישב על הבאר"**. מהו וישב על הבאר? שאמר שירה, ולמה אמר שירה? שהוא היה יודע צערו של רוצח. והביא את משל הדיוט הקודם, וכיון שאמר ליה הקב"ה רפואתו, התחיל משה אומר שירה.

ולכאורה המדרש בעצם מחדש שמה אמר פעמים שירה על ערי מקלט, א. כשברח וישב על הבאר במדיין, ב. פעם נוספת אמר שירה על ערי מקלט לעיני עם ישראל כשהפריש 3 ערי מקלט שבחול.

ומשמע לכאורה מהמדרש רבה שיש 2 סיבות לשירה, הראשונה שהרגיש בצער הרוצח בשגגה שמרגיש הקלה כשנמלט לעיר מקלט כמו שהוא נמלט מחרב פרעה למדיין, ואכן מרומזת השירה בכך שקרה את שם בנו אליעזר שאוקי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה.

וסיבה שנייה כשמע מהקב"ה שאכן עיר מקלט היא רפואה לרוצח בשגגה לכן משה כשהפריש ערי מקלט שר שירה לעיני עם ישראל, שה' הסכים להרגשתו הטובה כשנמלט מחרב פרעה לגלות במדיין שזה אכן הרפואה גם הרוחנית לרוצח בשגגה ולא רק הצלה טבעית שהתרחק מרודפיו, ולכן גם כשמצא גואל הדם את הרוצח בעיר מקלט אסור לו להורגו בעיר המקלט, וגם כשמת הכהן הגדול הסתיים תיקונו של הרוצח בשגגה ויוצא מעיר מקלט, ואסור לרודפו ולהורגו, כי עיר מקלט אינה רק הצלה טבעית אלא הצלה ורפואה רוחנית.

אומנם פלא עצום וכי איך משווים את משה לרוצח בשגגה, ואיך טוענים עליו במשל שהוא טעם טעמו של רצח, הרי משה רבינו הרג מצרי רשע רודף שהכה בעל יהודי כי המצרי הרשע בא על אשתו של היהודי ודינו של המצרי במיתה כי בא על אשת איש, רק אין עדים על כך שהמצרי בא על היהודייה.

ואולי זה רמוז בפסוק **"ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויד את המצרי ויטמנהו בחול"** שראה שבדיני ישראל וגם בדיני מצרים לא הורגים בלי עדים, אבל ליהודי מותר להרוג גוי שחייב מיתה כשאין עדים בפרט שהוא רודף ומכה יהודי באכזריות.

וייתכן שמה התחייב מיתה אצל פרעה למרות שה' נתן לו פה לטעון דברים בדין אצל פרעה כדברי רש"י פרק ד' פסוק יא' בכל זאת משה יצא חייב, א. כי פרעה לא קיבל שמותר להרוג בלי

וַיִּהְיֶה לְבָנוֹ - מִשְׁפָּטִים

המצרי יש פגם, כך להיפך מצווה גוררת מצווה, אם הקב"ה זימן מצווה של הכנת ערי מקלט להורג בשגגה, זה מוכיח שמה עשה מצווה שברח למדיין, וממילא הכל נהפך למצווה גוררת מצווה.

התחילה, בכל זאת שמח משה להפוך מה שתיקן לעצמו כמצווה מן התורה עבור כלל ישראל, כי זה הוכיח לו שתיקן לחלוטין את חטאו, באותו משקל שחטא שעבירה גוררת עבירה שאם חטא בקטרוג על עם ישראל בגלל הריגת המצרי משמע שבהריגת

ואשר לא צדה והאלוקים אנה לידו – וכי רק הורג בשגגה זה בהזמנת והשגחת ה'?

ייתכן שטמון כאן יותר ממה שכתבתי, שהרי הרוצח במזיד נהרג תחת הסולם כאשר עשה חסד לתפוס את הסולם שיעמוד יציב, ותוך כדי חסד הוא נהרג, ואדם שרואה זאת משתומם למה מעשה מצוות החסד לא הגנה על התחתון ואם כן מדוע דווקא התחתון בעל החסד נהרג?

לכן מגלה לנו התורה טפח מחשבות שמים, שהקב"ה זימן מיתה להורג במזיד בלי עדים, ולכן דווקא הוא נהרג, ואולי טמון בזה עוד יותר, שהקב"ה זימן מוות להורג במזיד שימות מתוך מצווה כך שינוצל מיתתו שימות מתוך מעשה טוב וחסד.

כי גם רשע גמור רוצח במזיד הקב"ה חפץ למתק את דינו.

חידוש עצום על עונש חמור מאוד בגלל גרמא של גוי

ובעצם מלך מואב רק גרם לעורר שנאה ישנה של עם ישראל ואדום, ובכל זאת זה נחשב למואב לעבירה נוראה וחמורה במשקל של פשע עזה וצור שהגלו גלות שלמה (של עם ישראל שלא יצליח אפילו אחד לברוח) "להסגירם לאדום להריגה" או כמו אכזריות של בני עמון "שבקעו נשים הרות הגלעד" וכו', ואילו מואב רק גרם בעקיפין לעורר שנאה ישנה בין ישראל לאדום, ולמה זה כל כך חמור? וכי הקב"ה מחייב ומעניש גרמא מגויים?? עד כדי כך להענישם באבדון וכלייה!!

ומזה לומדים שהעונש הוא גם לפי מבחן התוצאה!! שהנה יעקב אבינו טרח מאוד להשלים עם אחיו עשו ולהשקיט את כעסו על גניבת הברכות, ויחסית יעקב אבינו הצליח במשימה והם נפרדו לשלום, וכך היה שלום קר יחסית בין ישראל לאדום למרות שהיה חיסול זרע עמלק ע"י שאול כמעט באופן מוחלט, וגם בימי דוד חוץ מ400 שנמלטו על גמלים, בכל זאת עם אדום היה שקט יחסית, ובגלל פעולת מלך מואב התבטל השלום הקר, והתעוררה מחדש השנאה השורשית שהיא כהלכה עשו שונא ליעקב, ומאז עם ישראל סובל אלפי שנים רדיפות ורציחות רח"ל, לכן נענשו מואב באופן חמור ומוחלט כמו שאר פשעי העמים שהתאכזרו בידיהם ממש.

וגר לא תלחץ, ואתם ידעתם את נפש הגר, כי גרים הייתם בארץ מצרים

אבל בפסוק זה, מתחדש חיוב גדול יותר!! שלא מספיק ידיעה סתמית שאדם יאמין שגם הוא יצא ממצרים, אלא חובה על כל יהודי להרגיש בעצמו בכל התחושות בכוח הדמיון וריבוי הסיפור ביציאת מצרים, כך שיגיע להרגשה פנימית שגם הוא ידע את נפש הגר, כמה קשה לסבול בגרות שהייתה להם במצרים.

וזה בבחינת וידעת היום והשבת אל לבבך, שלא די בידיעת השכל שה' הוא האלוקים אלא יש גם חובה להשיב בלב, דהיינו שכל הרגש והתחושות ירגישו שה' הוא האלוקים.

ופסוק זה מבחן לנו, אם אנחנו לא מרגישים את הכאב של הגרות שהייתה לנו במצרים, זה מוכיח שלא קיימנו כראוי את החובה שאמרנו בליל הסדר, שחייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים.

שלא כתוב חייב אדם לדעת ולהאמין שהוא עצמו יצא ממצרים, אלא חייב אדם "לראות את עצמו" שזה לדמיון

שזה מה שהיה קשה לרש"י, שהרי כל הנעשה בעולם הכל מה', ובוודאי לא רק אצל הורג בשגגה זה השגחה עליונה, ולכן הביא רש"י את ההסבר על הורג במזיד שלא נהרג בבית דין כי לא היו עדים שראו זאת, וכן הורג בשגגה שלא היו עדים שראו, ולכן שניהם לא נענשו. **אבל "אנה לידו"**, ה' מזמן שניהם, והרוצח במזיד אוהז בסולם למטה, וההורג בשגגה עולה על הסולם, ובאמצע עלייתו הוא נופל והורג את הרוצח במזיד שאוהז בסולם למטה, ועדים ראו זאת, וכך הרוצח במזיד ה' זימן לו מיתה, ואילו הרוצח בשגגה ה' זימן לו שימלט לעיר מקלט.

ולפי זה "אלוקים אנה לידו" זה הן על הרוצח במזיד והן על הרוצח בשגגה, שה' מזמן לשניהם את עונשם.

בנביא עמוס ב פסוק א כתוב "כה אמר ה' על שלשה פשעי מואב ועל ארבעה לא אשיבנו, על שרפו עצמות מלך אדום לשיד: ושלחתי אש במואב ואכלה ארמנות הקריות ומת בשאון מואב בתרועה בקול שופר":

וזה פשעים הם כמו כל ה3 פשעים שנמנו בנביא עמוס אצל העמים האחרים, שזה עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, שבגללם מגיע להם עונש חמור וכל שכן כשנוסף עליהם חטא רביעי חמור בוודאי מגיע להם עונש חמור ביותר.

והנה אצל כל העמים כתוב פשע רביעי שנהגו באכזריות מיוחדת במינה בעם ישראל, אבל החטא של מואב לא נשמע חמור כל כך.

כי הנה הרד"ק וכן במצודת דוד כתבו "על שרפו עצמות מלך אדום לשיד", הוא מה שנאמר בספר מלכים "ויקח את בנו הבכור אשר ימלוך תחתיו ויעלהו עולה על החומה ויהי קצף גדול על ישראל" - והקצף היה ממלך אדום על ישראל מהיום ההוא והלאה, מפני שמלך מואב שרף את בן מלך אדום במלחמה - לפיכך הענישו האל יתברך על זה.

לכאורה קצת צריך עיון, שהתורה לא ניתנה רק לדור יוצאי מצרים, אלא לכל הדורות עד סוף כל הדורות, ואיך התורה נותנת טעם למצווה זו בטעם שבפשטות מתאים אך ורק לדור אחד, רק לדור של יוצאי מצרים, שרק עליהם שייך הטעם שאתם ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים?

ואולי גם מכאן למדו חז"ל בפסחים קט"ז ע"ב שחייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא עצמו יצא ממצרים, וכפי שכתוב בהגדה שנאמר "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים".

ואומנם משאר המקורות עדיין אפשר לטעון כדברי הש"ך שמות א' ז' שכל הדורות ירדו למצרים כשם שכל הדורות היו במתן תורה **מדרש רבה שמות כח ו'**, שאכן אדם צריך להאמין שגם הוא עצמו יצא ממצרים, כי זה האמת.

וַיִּהְיֶה לְבָנוֹ מִשְׁפָּטִים

ימי אפילה, וכן בבניין שהיו ממלאים בתינוקות במקום לבניה חסרה, וכן שהיו הורגים בכס, וכן פרעה כשנצטרע כמה הרג.

ולכאורה קשה שמה שנהרגו רוב רובו של עם ישראל בשלושת ימי אפלה זה היה באשמת עם ישראל שרובם היו רשעים שלא רצו לצאת ממצרים ולעבוד את ה', ומה זה קשור לסבל שהמצרים הרגו בהם?

ולכאורה כוונתו, שגר הוא חלש שלכן בקלות הוא נהרג ונמחק כביכול, ואולי בגלל חולשת עם ישראל לא היה בהם את הכוח להתנתק מהרגל עבודה זרה, ולא רצו לצאת ממצרים כי התרגלו להיות שקועים במטי' שערי טומאה, ולכן תהיה עדין ורגיש עם הגר כי גם גר בגלל חולשתו וגם בגלל הרגלו הרעים בהיותו גוי, בלחץ קטן שתפעיל עליו זה יכול לשבור אותו לחזור להרגלו הרעים כשהיה גוי, וכדברי רש"י שלא ללחוץ גר כי סורו רע.

הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכנתי

לאחר חטא העגל וה' הסכים עמו, ולכן ה' לא העניש את עם ישראל בשביל חטא של יהודי אחד כפי שטעמן משה בפרשת קרח "האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצף", אבל בימי יהושע הייתה הנהגת מלאך כפי שכתוב בספר יהושע שיהושע פגש מלאך ה' שאמר לו **עתה באתי**, אזי ההנהגה הייתה קפדנית שאחד חטא וכל העדה סבלה, ולכאורה לדברי הספורנו מה כל הדיון בגמרא?

ואולי הסברו של הספורנו כלול בתשובת הגמרא שה' לא ענש על הנסתרות עד שעברו את הירדן, כי עד שעברו את הירדן היו תחת הנהגת ה', ואילו לאחר שעברו את הירדן שהיו תחת הנהגת מלאך נענשו גם על הנסתרות וגם על חטא של יחיד מדין ערבות. ותקוותי שאכן הבנתי כראוי.

ונראה שכל ההנהגה הקפדנית שהייתה בהנהגת מלאך היא רק בזמן כיבוש הארץ, ולא מכניסתם לארץ עד סוף הדורות, שא"כ איך עם ישראל חטאו במשך דורות והנהגת מלאך לא החמירה בהם כפי שהיה במלחמת העי שנהרגו בגלל חטא של יהודי יחידי? אלא כפי ששמע בפסוק לכאוי "שולח מלאך להביאך אל המקום אשר הכנתי" וכן בפסוק "כי ילך מלאכי לפניך והביאך אל האמרי וגוי' והכחדתי".

ואם נכונים דברי, יתכן שכיוש ארץ ישראל היה צריך להיות בקדושת עם ישראל בשלימות, לכן הייתה הנהגה קפדנית כל כך דווקא בתקופת כיבוש ארץ ישראל שיהיה בהנהגת מלאך שמקפיד ביותר, ויל"ע.

אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך

צדיק וצדיק יש חצי ממחנה ה' וזה יוצא ביחד כמה וכמה מחנות שלמים של ה', ואלא שאין ה' חסר כביכול ממה שנותן חצי ממחנהו לכל צדיק וצדיק, ואם כן מדוע לא מחנה שלם לכל צדיק מה העניין בחצי דווקא?

ואולי לרמז שלמרות שיש ליהודי הרבה מצוות, בכל זאת עליו להתפלל לישועת ה', ולא לסמוך רק על הגנת המלאכים, ואולי היות ותפילה עושה מחצה, אז ביחד עם חצי ממלאכי ה' תהיה לו הגנה מושלמת.

ואם תשאל הרי על מצווה אחת כתוב שמלאך אחד חונה סביב ומחלץ מצרה? ויתכן שדווקא אחד שיש לו הרבה מצוות עליו להתגבר במידת הענווה שלא מגיע לו רק בכוח התפילה כפי שיעקב אבינו האדם השלם התפלל בעת סכנה ואמר קטונתי מכל החסדים ומכל האמת, הצילני נא מיד אחי מיד עשוי.

ולהרגיש בלב ונפש עם כל החושים מלבד ידיעת השכל, שירגיש שהוא עצמו יצא ממצרים, וירגיש את הסבל בכדי להתחשב בסבל הגר.

אגב ראיתי בש"ך כאן, שכתב שמה שכתוב נפש הגר ולא כתוב רוח הגר, כי מידת הצדק קולטת את נשמות הגרים לגלגולם ללבנם ולצרפם לעילוי, ונפש מתעלה יותר מרוח, ולכן הם מכונים גר צדק, ואם אתם לוחצים אותם לעצמכם אתם לוחצים:

ואולי כוונתו, שהיות והגרים נמצאים במידת הצדק, אם אדם כביכול מייסר גר שבעצם מתערב בתפקיד מידת הצדק שתפקידו לצרף וללבן את הגרים, ממילא הוא מעורר עליו מידת הצדק, שכביכול מידת הדין ינהג בו ולא מידת לפני משורת הדין אלא צדק ממש.

והוסיף הש"ך שהתורה מוסיפה עוד טעם לאיסור ללחוץ גר, כי גרים הייתם בארץ מצרים, וכמה מכם מתו בשלושת

וכתוב בהמשך: "השמר מפניו ושמע בקולו, אל תמר בו, כי לא ישא לפשעכם, כי שמי בקרבנו". ומסביר הספורנו כי לא ישא לפשעכם. אם איש אחד יחטא ילקו הרבים, כמו שהיה אצל עכן, ככתוב "הלא עכן בן זרח מעל מעל בחרם, והוא איש אחד לא גוע בעונו", אלא בגללו מתו בקרב על העי 36 יהודים, וה' לא רצה לעזור לעם ישראל עד שהמיתו את עכן: כי שמי בקרבנו. ואין לאל ידו למחול על כבודי.

ולפי זה מובן מדוע עכן שגנב מהחרם גם בימי משה כפי שהודה "חטאתי וכזאת וכזאת עשיתי" וכתב רש"י שלקחתי מהחרם גם בימי משה, וברד"ק הביא דעה ששלשה חרמים שנים בימי משה ואחד בימי יהושע, ויש אומרים בארבעה, שלשה בימי משה, חרמו של כנעני מלך ערד וחרמו של סיחון ועוג וחרמו של מדין,

ומסביר הרד"ק שאם כן מדוע על 2 חרמות או 3 שגזל ומעל בימי משה לא נענש על זה וגם לא סבלו עם ישראל בגלל חטאיו, מתרץ הרד"ק ע"פ הגמרא בסנהדרין מג' שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן, פירוש לא ענש בגלוי שנאמר "הנסתרות לה' אלקינו", והביא גם הדעה בגמרא שאמרו שה' לא ענש על הנסתרות לעולם, שנאמר "עז עולם", ועכשיו שענש על הנסתרות בגלוי, לפי שלא היו נסתרות שהרי היו יודעים בו בניו ובנותיו.

ולדברי הספורנו התירוץ הוא, שבימי משה לא הייתה הנהגה של מלאך אלא של הקב"ה כפי שמשנה ביקש מה'

המדרש רבה לב' ו' דורש שפסוק זה מתחבר לכתוב (תהלים לד) "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם".

שאם עושה אדם מצוה אחת הקב"ה נותן לו מלאך אחד לשמרו, שנאמר "חונה מלאך ה'", בלשון יחיד, ואם עושה שתי מצוות הקב"ה נותן לו שני מלאכים לשמרו, שנאמר (שם צא) "כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך", עשה הרבה מצוות נותן לו הקב"ה חצי מחנהו שני (שם) "יפול מצדך אלף ורובה מימיןך", והוא חצי מחנהו שנאמר (שם סח) "רכב אלוקים רבותים אלפי שאן".

וראיתי במפרשי המדרש שהכוונה יפול לפי הסבר זה במדרש הכוונה תקבל, כמו שכתוב במדבר לד' "זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה".

ולכאורה מדוע רק חצי ממחנה ה' ולא כל מחנה ה', וכי מה העניין בחצי, הרי לא חסר מלאכים לה', שהרי לכל

וַיֵּהָרֵם לִבּוֹ - מִשְׁפָּטִים

בקדושה בארץ ישראל, ולראות בטוב ירושלים כל ימי חיינו אמן.

אגב על יהודי שמקיים מצווה אחת הביא המדרש פסוק "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם", ובעצם בפסוק זה היהודי שמקיים מצווה אחת מכונה "יראיו", וכי במצווה אחת כבר נחשב ל"יראיו"?

ואולי מצווה אחת שעושים בשלימות מכל הכיוונים היא אכן מגנה סביב האדם שקיים את המצווה מכל הצדדים שיהיו מושלמים, ומצווה אחת בשלימות מביאה לידי יראת שמים טהורה. כי שלימות מביאה לידי שלימות.

אם לא שלח יד – ומה עם הפקדון של הנשמה שקבלנו??

זזה רק אם רואים אנו ששלח בה יד אחר כן ומחשבתו בא לידי מעשה, בזה אומרים שמעט מחשבה כבר התחייב באונסים שאגלאי הדבר, שמן המחשבה הוא כמו גזלן, אבל אם לא שלח בה יד, שמחשבתו לא באה לידי מעשה אינו חייב על המחשבה בלבד.

אבל האם אנחנו שומרים על עצמנו לא לשלוח יד במעשים?? אבל לפחות נלמד שאם נגרש מחשבה רעה לזלזל ולשלוח יד בשימוש בנשמתנו וגופנו שלא בכללי הפקדון, ממילא לא נגיע לידי מעשה, כי סוף מעשה במחשבה תחילה.

ואומנם אכן יש מקום לימוד זכות שהרי הקב"ה בעל הפקדון יודע שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, וגם בכל לילה הנשמה נותנת דין וחשבון לפני בורא עולם, וכביכול יודע שאנחנו שולחים יד בפקדון ובכל זאת הקב"ה מסכים להחזיר את נשמתנו שוב ושוב, והאם במצב כזה יש דיני שליחות יד שחייב כגזלן בשומר חנם ושומר שכר? וגם אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות, האם במצב ששלח יד ברוח שטות הוא מופקע מלהיות שומר? ואכן כל שולח יד בפקדון זה עבירה, אבל כלפי הקב"ה בין אדם למקום אולי זה נחשב חוטא כשוטה, וגם אם טענה זו נכונה זה אולי מועיל לפעם הראשונה בלבד, ויל"ע. וה' הטוב יהיה בעזרתו לשמור על נשמה טהורה, ולהחזירה בטהרה יום יום ולפחות שנוכה לשוב יום אחד לפני מותך אמן ואמן.

תשובה לטענות קרח מצאנו בפרשה – ואולי לכן משה רבינו לא התייחס לענות

דהיינו, שלא תאמר הואיל וכל שנת שמיטה קרויה שבת לא תנהוג בה שבת רגילה, בא הפסוק ללמדנו שחובה לשמור שבת גם בשבתות שבשנת השמיטה:

זזה תשובה לטענות קרח, שטען למשה שממציא דינים והלכות, כי משה חייב מזוזה גם בבית מלא ספרים, וכן טלית שכולה תכלת גם חייבת בציצית, והראיה מכאן ששנה שכולה שבת בכל זאת חייבת בשמירת שבת רגילה.

וינפש בן אמתך והגר – יליד בית שלא נימול? ומה דינו? נכתב מתוך חוס ותקוותי שלא טעיתי

בעומק הדברים

ישראל הוא אשתו וילדיו ובהמותיו, ולאחר מכן גר בנפרד שהוא בבעלות נפרדת של עצמו, רק יש מצווה לחזקו מתוך אהבה ולעודדו, וגרך "אשר בשעריך", שיוכה שיצאו ממנו סנהדרין היושבים בשערי העיר, וכנהנים גדולים כמובא במדרש ובספרי על הפסוק "נוסעים אנחנו אל המקום".

ואילו בפרשתנו מדובר על נופש לבן אמתך והגר, ולא על איסור עשיית מלאכה, ולכן פרש"י בן אמתך שאינו מחוייב במצוות כנשים כי לא נימול, ולפי השפתי חכמים מדובר

ואכן ליעקב אבינו היו מלאכים ממש שליוו אותו, וגם שלח מלאכים ממש לעשיו ובכל זאת לא סמך על המלאכים אלא התפלל לה' מתוך ענווה מושלמת.

וכמה שאדם יותר צדיק, כך הקב"ה יותר מתאווה לתפילתו ככתוב שה' מתאווה לתפילת צדיקים, ולכן הקב"ה שלא רצה לבטל את הגזרה למשה רבינו בכל זאת נתן לו להתפלל מאות תפילות כמניין "ואתחנן", עד התפילה האחרונה והנוספת שהיא הייתה אמורה לפעול, ובכל זאת ה' לא עצרו בתחילת תפילתו כי ה' מתאווה לתפילתו של צדיקים.

ובלי ספק כל התפילות של משה שה' התאווה לתפילות אלו, בוודאי משפיעים טוב על עם ישראל שנוכה להתחבר

לדעת בית שמאי ב"מ מד' שומר חנם שחשב להשתמש ולשלוח יד ולהשתמש בחפץ שנמסר לו לשמירה בלי רשות להשתמש בחפץ, הרי ממחשבה זו והלאה הוא חייב בכל מה שיקרה לחפץ אפילו אם יהיו אונסין יתחייב כמו שואל, ולכאורה אפילו על מתה מחמת מלאכה כי הוא כגזלן.

ונשאלת השאלה הרי מפגל בקדשים שפוסל קרבנות פטור מלשלם על הנזק שעשה, כי זה היזק שאינו ניכר, ובעצם זה רק מחשבה בלי מעשה, מלבד שלא השתנה החפץ במראהו החיצוני והגשמי בגלל המחשבה, ומדוע מחשבה על שליחות יד לדעת בית שמאי התורה מחייבת לשלם על כל נזק שיקרה לחפץ? והתשובה פשוטה היא, שבמחשבה הוא מפקיע ממנו את האחריות של השומר שקיבל עליו, וממילא החפץ אצלו בגניבה וחייב כמו גנב על כל נזק שיהיה לחפץ.

וכמה עלינו להיזהר לא לחשוב מחשבה של שליחות יד בשמירה שלנו על קיום התורה והמצוות, ועל שמירת נשמתנו שקבלנו בפקדון לשומרה כראוי, שזה מפקיע מאתנו את ההגדרה שאנחנו שומרים את משמרת ה', ולהיפך לגנבים וגזלנים חלילה מה', חס ושלום.

אומנם בחידושו של המשך חכמה קצת נחה דעתי, שהביא את דברי המכילתא (פ' קמז) וכתב שמשלשון המכילתא הבנתי עומק דברי ב"ש סברו שחייב באונסים שיארעו על החפץ תיכף מן המחשבה שחשב ליטלם לעצמו.

בפרשה בפסוק י' כתוב על מצוות שמיטה "ושש שנים תזרע את ארצך ואספת את תבואתה", ובפסוק יב' כתוב "ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמורך וינפש בן אמתך והגר".

וכתב רש"י "וביום השביעי תשבות" - (מכילתא) שהסמיכות בין שמיטה לשמירת שבת באה ללמדנו שגם בשנה השביעית לא תעקר שבת בראשית ממקומה,

כתב רש"י "בן אמתך" - (מכילתא) בעבד ערל הכתוב מדבר: והגר - זה גר תושב, וכן מובא בגמ' יבמות מה': אומנם בעשרת הדברות שם כתוב "לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך": ושם לא כתב רש"י איזה גר מדובר, כי בעשרת הדברות מדובר בחיוב שמירת שבת שרק גר צדק חייב בשמירת שבת, וכבר כתבתי בפרשה קודמת שגר צדק צדיק ועובד ה' שאל אותי מדוע ב10 הדברות, גר כתוב אחרי בהמה? וענית לך כי כתוב קודם מה שבעלות

וַיִּהְיֶה לְבָנוֹ מִשְׁפָּטִים

שהוא עדיין בתוך 12 חודש משקנאו, אבל לאחר 12 חודש אם אינו רוצה לימול אסור לקיימו ערל.

אבל לענין לכאורה בפשטות הפסוק לא מדובר "בשקנאו" שהרי בפסוק כתוב "בן אמתך", ובן אמתך זה יליד בית, ולכאורה האם נלמד מכאן שכאשר יש לישראל שפחה גויה שנולד לה בן שהוא שייך לאדון אפילו אם האבא הוא עבד עברי ככתוב בתחילת הפרשה, ובן השפחה נקרא "יליד בית" שדרך כלל נימול 8 ימים כמובא בשבת קלה, ויתכן שאם לא מלו רבו והעבד בבגרותו אינו רוצה לעשות ברית ולהיות חייב במצוות כאשה אולי בו אין דין 12 חודש, כלוקח מישראל שחמור יותר מלוקח מנוכרי? ואכן בערוך לנר ביאר שיליד בית שלא מלו אותו בקטנותו.

ועי' בקריית ספר על משנה תורה מילה א' ג' שכתב "וינפש בן אמתך" מדובר בערל, כי במהול כתוב "למען ינוח עבדך ואמתך כמון", ואם מתחלה לא רצה למול כשהיה רוצה לקנותו אומר לו אני אגלגל ממך י"ב חודש ואם לא תמול אחזור ואמכור אותך מותר, שהוא אצלו כשכיר. ואם התנה עליו מתחילה והוא אצל רבו הגוי שלא ימול כלל מותר לקיימו ערל, וא"כ יש לעיין האם גם עבד שהוא שנולד לשפחתו שהוא שלו מבטן ולידה כי לא קנאו שימכרונו שוב, אולי בו אין דין 12 חודש, כי על מי שנקנה יש דין למוכרו שוב כשאינו מתאים, אבל מי שנולד לו בלי

שקנאו אולי אין דין למוכרו לאחר כי מעולם לא קנאו, ואולי דינו כבהגדילו יכולים למחות המובא בגיור קטנים בכתובות יא', או שמא יש לדון להיפך שמי שמעולם היה בבעלותך בוודאי חייב אתה לכופו למול גם בגדלותו ובכפייה יהיה חייב מצוות כאשה, ובמשנה ברורה ד"ש א' כתב שהפסוק "וינפש" מדובר על עבד הקנוי לישראל קנין הגוף אבל לא מל וטבל רק קיבל עליו ז' מצות בני נח ויל"ע.

ואכן בפרשתנו מדובר להקל וליצור מנוחה והנאה שאפילו כלפי בהמה כתב רש"י "למען ינוח שורך וחמורך" - תן לו מנוחה, להתיר שיהא תולש ואוכל עשבים מן הקרקע, כי אם יחבשנו בתוך הבית אין זה מנוחה אלא צער לבהמה, וכך גם "וינפש" שיהיה מנוחה מעבודה לעבד גוי ולגר תושב שהוא משרת אצל יהודי, שהיות והיהודי נח ושובת בשבת ואסור לו מעשה גוי, ממילא יהיה מנוחה ונופש כי יעבוד פחות בשבת.

והאם נלמד מזה שגם פועל או עובד גוי שבשבת ירגיש נופש ולא נעבדו בדברים המותרים בלי מנוחה, ואכן כתב הספורנו - "תשבות". אפילו מדברים שאינם מלאכה, אבל הם טורח כדרך חול, כאמרו וכבדתו מעשות דרכיך, ממצא הפצך ודבר דבר: וינפש בן אמתך והגר. ומזה ימשך שינפש גם כן אמתך והגר, על הפך מה שקרה לך במצרים כשהיית שם עבד שלא הייתה לך מנוחה, כאמרו תכבד העבודה על האנשים ובה תזכור יציאת מצרים, כמו שאמר בדברות משנה תורה וזכרת כי עבד היית:

מדבר שקר תרחק – וכי בהמשך פסוק זה כתוב להיפך לפסוק דין שנראה שקר??

שיתכפר לו כפרה מושלמת במיתת בית דין, אלא ה' ימיתו בכפרה לא מושלמת בפונדק אחד כמובא ברש"י בתחילת הפרשה בפסוק "והאלוקים אנה לידו" - ולמה תצא זאת מלפניו הוא שאמר דוד (ש"א כד) כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע. במה הכתוב מדבר בשני בני אדם אחד הרג שונג ואחד הרג מזיד ולא היו עדים בדבר שיעידו זה לא נהרג וזה לא גלה והקב"ה מזמנן לפונדק אחד זה שהרג במזיד יושב תחת הסולם וזה שהרג שונג עולה בסולם ונופל על זה שהרג במזיד והורגו ועדים מעידים עליו ומחייבים אותו לגלות נמצא זה שהרג בשונג גולה זה שהרג במזיד נהרג: וכסיום דברי רש"י "כי לא אצדיק רשע" - אין עלך להחזירו כי אני לא אצדיקו בדני, אם יצא מידך זכאי יש לי שלוחים הרבה להמיתו במיתה שנתחייב בה:

כמו הכלל שאין עונשין מן הדין (מתוך ק"ו) כי יתכן ועל הדבר החמור מגיע לו עונש גדול יותר, וה' מסובב הסיבות גרם שהמלמד עליו חובה יגיע באיחור ולא לפני סגירת פסק הדין, בכדי שלא יזכה לכפרה מושלמת.

ומדבר שקר תרחק, שלא תחשוב שהכל מובן לך, ולא תחשוב שאתה מבין חשבונות של מעלה, אלא חלק מהציווי להתרחק מהשקר הוא להיות תמים ש"הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט קל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא".

לא תבשל גדי בחלב אמו – בזכות הגזירה דרבנן באיסור זה זכינו בתורה הקדושה

אם כן משה רבינו נצחם והתורה ניתנה לעם ישראל, ובפרט שהגמרא בנא מציעא פ' שאלה וכי תעלה על דעתך שהמלאכים אכלו אוכל? אלא מתרצת הגמרא שהמלאכים רק היו נראים כמי שאכלו ושתו, ומדוע א"כ שבחו הקב"ה למשה שענה יפה למלאכי השרת?

אלא נראה שהתשובה מדוקדקת בלשון החזקוני, בפרשת וירא יח' ח' ויאכלו - נמצא באגדה שאכלו (ע"פ תוס' ואליה רבה שהבאנו במאמר לא תבשל הקודם), וזהו ששנו רבותינו שאמר להם הקב"ה למלאכים תינוק הנמול בבית ישראל "משמרה יותר מכם" שאכלתם בשר בחלב.

ויתכן לפרש שאפילו אם באמת לא אכלו רק נראו כאוכלים בכל זאת התשובה נגדם היא, שעם ישראל לא רק שמקיימים את התורה אלא דווקא בגלל שהם בשר ודם הם יכולים להגדיל תורה ולהאדירה בגזירות דרבנן ותקנות מדרבנן להרחיק את "האדם" מעבירה, וחלק חשוב זה חסר למלאכים שלא שייך בהם דרבנן כלל.

ואם כן כמה עלינו להקפיד באהבה רבה מצוות וגזירות דרבנן שבזכותם זכינו לקבל את התורה ולא למלאכי השרת למרות צרונם הטהור.

כי הנה בפסוק מדבר שקר תרחק כתוב בהמשך "ונקי וצדיק אל תהרוג" - כתב רש"י: מניין ליוצא מב"ד חייב ואמר א' יש לי ללמד עליו זכות שמחזירים אותו ת"ל ונקי אל תהרוג, שאע"פ שאינו צדיק שלא נצטדק בב"ד מ"מ נקי הוא מדין מיתנה שהרי יש לך לזכותו. ומניין ליוצא מב"ד זכאי ואמר א' יש לי ללמד עליו חובה שאין מחזירים אותו ת"ל "וצדיק אל תהרוג" וזה צדיק הוא שנצטדק בב"ד:

ולכאורה זה ממש נראה כשקר לעיני בשר, והפלייה לא מובנת לכאורה, שהרי אם אדם יצא זכאי ויש אחד שמצא שיש לשנות את דינו כרוצח שמגיע לו מוות - לא שומעים לו, והרי אם הא' צודק ויקבלו כולם את טענתו הרי מצילים את האנושות מרוצח שיסתובב חופשי בין אנשים?

אלא פסוק זה מלמדנו את האמת הכי מושלמת, שלא הכל בידי אדם, כי אותו אדם שנשאר זכאי למרות שיש אחד שרוצה ללמד עליו חובה שתשכנע את כולם, זה לא שאותו רוצח הרוויח את חייו מהליך זה, אלא להיפך ה' לא רוצה

הבאתי קודם מדרש תהלים (מזמור ח) על פסוק "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז" את הוויכוח של המלאכים על נתינת התורה שטענו שהם רוצים את התורה למעלה ולא לתתה למשה להורידה למטה, שבסוף טען להם הקב"ה והלא אתם כשירדתם אצל אברהם אכלתם בשר בחלב שנאמר (בראשית יח) "ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה, ויאכלו", ותינוק יהודי כשבא מבית הסופר ואמו נותנת לו פת ובשר וחלב, התינוק אומר היום לימדני רבי לא תבשל גדי בחלב אמו.

לפי זה כתבו בעלי התוס' - שמוכן הקשר הכתוב בפרשת כי תשא "לא תבשל גדי בחלב אמו" ולאחר זה כתוב "כתוב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית". והעולם מקשים מה ענין לא תבשל לעניין כתוב לך? והתשובה שהקשר הוא שבגלל שהמלאכים אכלו בשר בחלב בבית אברהם לכן על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית, זכינו בוויכוח שהתורה ניתנה למטה לעם ישראל.

ולכאורה קשה הרי המלאכים היו יכולים לטעון שלאכול בשר עם חלב זה רק גזירה דרבנן? ואם צדיק יסוד עולם אומר להם לאכול למה שיסרבו לאכול כבקשתו ולעבור רק על איסור גזירה דרבן שלא שייכת במלאכי השרת שעליהם אין מה לגזור, ולמה

יהודי יקר – רק גאולת ה' תפתור את צרות עם ישראל
ובידנו עכשיו לקרב את המשיח

על ידי שנתקרב ונקרב את עם ישראל לאבינו שבשמים כי עם ישראל צמא לבורא עולם

ואנא ביחד נחזק בספר שמחזק רבים והשיב רבים וטובים מעון!!

מרן שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל

כתב הסכמה נדירה ביותר לספר,

**שגם אני מצטרף לברכה כי הספר "מעורר מאוד"
ליראת שמים, למידות טובות, וללימוד תורה.**

ומרן זצ"ל בקבלתו הספרים שר כמה פעמים בהתלהבות:
וטהר לבנו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך.

כי הוא חידוש עצום וחיוזוק אדיר לשבת ולנשמה, ורבים הציל מעון

תרמת – באפשרותך לחלק את הספרים חנם כרצונך הטהור – לישיבות וכוללים

כי מטרתי לזיכוי הרבים אמיתי, ולא למטרת רווח!!
וברא עולם בקניין השלם זה הבניין, כי עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ ולא יפלא מה' דבר.

2 כרכים מתוך 7 כרכים נתרמו בס"ד

כרך בראשית – נתפס כ"ס

כרך מועדים – נתפס כ"ס

וחסר את כרכי: שמות - ויקרא - במדבר - דברים – הגדה של פסח

כל כרך – 30,000 איש

סה"כ 150000 מאה חמישים אלף ₪

אנא זכה בחלק נצחי, בחיוזוק האמונה והקדושה והתורה ומידות טובות, שיהודים רבים
יזכו להתעלות ולטהר לבם בזכותך.

ע"י תרומתך לספרי "וטהר לבנו" מהדורה חדשה 7 כרכים!!!

יוחנן ריינר

0527120333

106855@gmail.com